

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

SÉANCE PLÉNIÈRE

PLENUMVERGADERING

mardi
29-07-2003
Soir

dinsdag
29-07-2003
Avond

<i>cdH</i>	<i>centre démocrate Humaniste</i>
<i>CD&V</i>	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
<i>ECOLO</i>	<i>Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
<i>FN</i>	<i>Front National</i>
<i>MR</i>	<i>Mouvement réformateur</i>
<i>PS</i>	<i>Parti socialiste</i>
<i>sp.a-spirit</i>	<i>Socialistische Partij Anders en Spirit</i>
<i>VLAAMS BLOK</i>	<i>Vlaams Blok</i>
<i>VLD</i>	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>

<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>		<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>	
<i>DOC 51 0000/000</i>	<i>Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>	<i>DOC 51 0000/000</i>	<i>Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
<i>QRVA</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>	<i>QRVA</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
<i>CRIV</i>	<i>Version Provisoire du Compte Rendu Intégral (sur papier vert)</i>	<i>CRIV</i>	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>
<i>CRIV</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>	<i>CRIV</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>
<i>CRABV</i>	<i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>	<i>CRABV</i>	<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>
<i>PLEN</i>	<i>Séance plénière (couverture blanche)</i>	<i>PLEN</i>	<i>Plenum (witte kaft)</i>
<i>COM</i>	<i>Réunion de commission (couverture beige)</i>	<i>COM</i>	<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>

<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>	<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>
<i>Commandes :</i>	<i>Bestellingen :</i>
<i>Place de la Nation 2</i>	<i>Natieplein 2</i>
<i>1008 Bruxelles</i>	<i>1008 Brussel</i>
<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.laChambre.be</i>	<i>www.deKamer.be</i>
<i>e-mail : publications@laChambre.be</i>	<i>e-mail : publicaties@deKamer.be</i>

SOMMAIRE

Excusés	1
PROJETS ET PROPOSITIONS	1
Projet de loi relatif aux violations graves du droit international humanitaire (103/1 à 4)	1
- Proposition de loi de M. Pieter De Crem modifiant la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire (26/1 et 2)	1
- Proposition de loi de M. Geert Bourgeois modifiant la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire (56/1 et 2)	1
- Proposition de loi de MM. Gerolf Annemans et Bart Laeremans et Mme Gerda Van Steenberge abrogeant la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire (87/1 et 2)	1
<i>Discussion générale</i>	2
<i>Orateurs: Stef Goris</i> , rapporteur, Pieter De Crem , président du groupe CD&V, Tony Van Parys , Martine Taelman , Hilde Vautmans , Olivier Maingain , Bart Laeremans , Claude Eerdeken s, président du groupe PS, Alfons Borginon , Gérard Gobert , Alain Courtois , Melchior Wathelet , Laurette Onkelinx , vice-première ministre et ministre de la Justice, Philippe Monfils	
<i>Discussion des articles</i>	38
VOTES NOMINATIFS	39
Amendements et articles réservés du projet de loi-programme (102/1-15)	39
<i>Orateur: Annemie Neyts</i>	
Ensemble du projet de loi-programme (102/9)	41
<i>Orateur: Pieter De Crem</i> , président du groupe CD&V	
Projet de loi relative aux violations graves du droit international humanitaire (103/1-4)	41
Adoption de l'agenda	42
ANNEXE	43
VOTES	43
DETAIL DES VOTES NOMINATIFS	43

INHOUD

Berichten van verhindering	1
ONTWERPEN EN VOORSTELLEN	1
Wetsontwerp betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (103/1 tot 4)	1
- Wetsvoorstel van de heer Pieter De Crem tot wijziging van de wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (26/1 en 2)	1
- Wetsvoorstel van de heer Geert Bourgeois tot wijziging van de wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (56/1 en 2)	1
- Wetsvoorstel van de heren Gerolf Annemans en Bart Laeremans en mevrouw Gerda Van Steenberge tot afschaffing van de wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (87/1 en 2)	2
<i>Algemene bespreking</i>	2
<i>Sprekers: Stef Goris</i> , rapporteur, Pieter De Crem , voorzitter van de CD&V-fractie, Tony Van Parys , Martine Taelman , Hilde Vautmans , Olivier Maingain , Bart Laeremans , Claude Eerdeken s, voorzitter van de PS-fractie, Alfons Borginon , Gérard Gobert , Alain Courtois , Melchior Wathelet , Laurette Onkelinx , vice-eerste minister en minister van Justitie, Philippe Monfils	
<i>Bespreking van de artikelen</i>	38
NAAMSTEMMINGEN	39
Aangehouden amendementen en artikelen van het ontwerp van programmawet (102/1-15)	39
<i>Spreker: Annemie Neyts</i>	
Geheel van het ontwerp van programmawet (102/9)	41
<i>Spreker: Pieter De Crem</i> , voorzitter van de CD&V-fractie	
Wetsontwerp betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (103/1-4)	41
Goedkeuring van de agenda	42
BIJLAGE	43
STEMMINGEN	43
DETAIL VAN DE NAAMSTEMMINGEN	43

SÉANCE PLÉNIÈRE**PLENUMVERGADERING**

du

van

MARDI 29 JUILLET 2003

DINSDAG 29 JULI 2003

Soir

Avond

La séance est ouverte à 20.30 heures par M. Herman De Croo, président.
De vergadering wordt geopend om 20.30 uur door de heer Herman De Croo, voorzitter.

Ministre du gouvernement fédéral présent lors de l'ouverture de la séance:
Tegenwoordig bij de opening van de vergadering is de minister van de federale regering:
Laurette Onkelinx.

Le **président**: La séance est ouverte.
De vergadering is geopend.

Une série de communications et de décisions doivent être portées à la connaissance de la Chambre. Elles seront reprises en annexe du compte rendu intégral de cette séance.
Een reeks mededelingen en besluiten moeten ter kennis gebracht worden van de Kamer. Zij zullen in bijlage bij het integraal verslag van deze vergadering opgenomen worden.

Excusés**Berichten van verhindering**

Martine Payfa, Frieda Van Themsche, pour raisons de santé / wegens ziekte;
Filip De Man, Marie Nagy, à l'étranger / buitenslands.

Le **président**: Chers collègues, on m'a signalé que les deux commissions ont pu terminer leurs travaux durant l'interruption. Il s'agit aussi bien du rapport que du texte de la loi sur la régionalisation de l'octroi des licences pour le commerce des armes, déjà voté au Sénat, et qui vient d'être voté en commission. Il y a aussi la loi relative à l'assouplissement de la publicité pour le tabac qui a été également votée en commission. Nous ne pouvions commencer qu'après que le Sénat ait terminé son travail en cette matière.

Nous en reparlerons plus tard, lorsque nous fixerons l'ordre du jour de demain.

Projets et propositions**Ontwerpen en voorstellen****01** **Projet de loi relatif aux violations graves du droit international humanitaire (103/1 à 4)**

- Proposition de loi de M. Pieter De Crem modifiant la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire (26/1 et 2)
- Proposition de loi de M. Geert Bourgeois modifiant la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire (56/1 et 2)
- Proposition de loi de MM. Gerolf Annemans et Bart Laeremans et Mme Gerda Van Steenberge abrogeant la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire (87/1 et 2)

01 **Wetsontwerp betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (103/1 tot 4)**

- Wetsvoorstel van de heer Pieter De Crem tot wijziging van de wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (26/1 en 2)
- Wetsvoorstel van de heer Geert Bourgeois tot wijziging van de wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (56/1 en 2)
- Wetsvoorstel van de heren Gerolf Annemans en Bart Laeremans en mevrouw Gerda Van Steenberge tot afschaffing van de wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (87/1 en 2)

Discussion générale
Algemene bespreking

La discussion générale est ouverte.
 De algemene bespreking is geopend.

01.01 Stef Goris, rapporteur: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de vice-eerste minister en minister van Justitie, waarde collega's, de commissie voor de Justitie heeft het wetsontwerp besproken tijdens haar vergaderingen van 23 en 24 juli 2003. Ze heeft vorige maandag, 28 juli 2003, de eindstemming over het wetsontwerp gehouden.

Ik zal trachten beknopt te zijn, gezien het gevorderde uur. Ik vermoed bovendien dat het debat heel wat zal bijbrengen aan alle collega's.

Ik zal aanvatten met de inleidende uiteenzetting, zoals ze werd gegeven door mevrouw Onkelinx, vice-eerste minister en minister van Justitie.

Zij stelde namelijk dat de bepalingen van het materieel strafrecht worden overgedragen naar het Strafwetboek. De bestraffing van de ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, te weten de misdrijven van de genocide, de misdaden tegen de menselijkheid en de oorlogsmisdaden, gaan dus naar het Strafwetboek. De wet zoals ze bestond, wordt eigenlijk afgeschaft en wordt wat dat luik betreft overgedragen naar het Strafwetboek. Het andere luik, namelijk de bepalingen betreffende de extraterritoriale rechtsmacht van de Belgische rechtbanken om kennis te nemen van de misdrijven bedoeld in de wet van 1993, wordt overgedragen naar de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering. Dat is eigenlijk de essentie van het wetsontwerp.

De minister verstrekt een meer gedetailleerde toelichting over de nieuwe regels inzake de begrippen actief en passief personaliteitsbeginsel alsook over de regels inzake onze internationale verplichtingen terzake. Ik houd het heel kort. Het actief personaliteitsbeginsel wil zeggen dat de verdachte Belg is of zijn hoofdverblijfplaats in België heeft. Het passief personaliteitsbeginsel wil zeggen dat het slachtoffer Belg is of minstens drie jaar effectief, gewoonlijk en legaal in België verblijft op het tijdstip van de feiten. Het staat ook zo in de memorie van toelichting. Het is ook nadien via een amendement van de meerderheid ook als zodanig aan de wet toegevoegd. Het leek ons voor de duidelijkheid belangrijk dat het nadien werd toegevoegd.

Vervolgens zei de vice-premier dat krachtens het nieuw artikel 10, 1bis van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering de strafvordering uitsluitend kan worden uitgeoefend door het Openbaar Ministerie. Voor deze misdrijven is dus alleen de federale procureur bevoegd. Uiteraard kan alleen tot de uitoefening van de strafvordering worden overgegaan - zo stelde de vice-premier - op grond van een klacht die aan hem wordt voorgelegd. Zoals eerder gesteld kan de strafvordering toch worden ingesteld, zelfs indien de vereiste van dubbele strafbaarstelling niet is vervuld of indien de vermoedelijke dader niet in België kan worden gevonden.

In dit verband zal de federale procureur - zo stelde de vice-premier - in het voorgestelde systeem, wanneer bij hem een klacht aanhangig is gemaakt, vorderen dat de onderzoeksrechter naar deze klacht een onderzoek instelt, behalve indien - en nu komen de vier voorwaarden die heel erg belangrijk zijn in het nieuw wetsontwerp: ten eerste, de klacht kennelijk niet aarond is: ten tweede, de feiten bedoeld in de klacht niet

01.01 Stef Goris, rapporteur: La commission de la Justice a examiné ce projet et les propositions jointes lors de ses réunions des 23 et 24 juillet. Au cours des débats, la ministre Onkelinx a expliqué l'essence du projet de loi. Les dispositions relatives au droit pénal matériel de l'ancienne loi de compétence universelle seront inscrites dans le Code pénal et les dispositions concernant la compétence extraterritoriale seront inscrites dans le Code de procédure pénale. S'appliqueront en outre un principe de personnalité active et un principe de personnalité passive. Le premier principe implique que le suspect doit être belge ou que son domicile principal doit se situer en Belgique. Le second principe implique que la victime doit être belge ou résider depuis trois ans au moins en Belgique au moment des faits.

Seul le ministère public peut entamer une action pénale. Le procureur fédéral est donc le seul à pouvoir décider si une plainte donne lieu à une enquête. Il n'ouvrira pas d'enquête si la plainte est manifestement non fondée, si les faits ne correspondent pas aux infractions visées, si aucune procédure pénale n'est possible ou si l'affaire devait plutôt être soumise à une juridiction internationale, soit à une juridiction du lieu où les faits ont été commis, soit à une juridiction de l'État dont l'auteur est ressortissant ou du lieu où il peut être trouvé, et ce, pour autant que cette juridiction soit indépendante, impartiale et équitable.

En outre, un système d'immunités sera instauré. Il concernera en premier lieu les personnalités occupant une fonction prépondérante sur la scène internationale. Une grande clarté est nécessaire à cet égard.

overeenstemmen met een omschrijving van de misdrijven bedoeld in Boek II Titel I bis van het Strafwetboek; ten derde, uit deze klacht geen ontvankelijke strafvordering kan volgen; ten vierde, uit de concrete omstandigheden van de zaak blijkt dat deze zaak, in het belang van een goede rechtsbedeling en met eerbiediging van de internationale verdragen van België, aanhangig zou moeten worden gemaakt bij de internationale rechtscolleges – men bedoelt hiermee natuurlijk het Internationaal Strafhof in Den Haag – hetzij voor een rechtscollege van de plaats waar de feiten zijn gepleegd, hetzij voor een rechtscollege van de Staat waarvan de dader een onderdaan is of van de plaats waar hij kan worden gevonden, en dit – dit is erg belangrijk, collega's – voor zover dit rechtscollege de kenmerken van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en billijkheid vertoont. Dat principe gaat achteraf in de discussies trouwens nog vaak terugkomen.

Een derde belangrijk punt dat door de vice-premier naar voren werd gebracht is het stelsel van de immuniteiten, waarop ik straks ga terugkomen. Het werd trouwens ook na amendering misschien niet uitgebreid, maar alleszins verduidelijkt om duidelijk te maken dat een aantal personen immuniteit genieten wanneer zij ons land bezoeken, of – gelet op de verdragen die België heeft gesloten – de facto en de jure ook over deze immuniteit kunnen beschikken.

Een belangrijk punt van discussie waren ook de overgangsbepalingen en overgangsregelingen voor de lopende zaken. Daarover zei de vice-premier het volgende: "Op de lopende zaken wordt een nauwkeurig omschreven regeling van toepassing."

De algemene filosofie daarbij bestaat erin, zo stelde de vice-eerste minister, dat de hangende zaken waarin de nieuwe territoriale of extraterritoriale bevoegdheden in acht worden genomen, behouden blijven. In dat kader, zo ging zij verder, moet geen rekening worden gehouden met het gegeven dat de mogelijkheid zich burgerlijke partij te stellen in verhouding tot het vroegere rechtstelsel is ingeperkt. Wanneer voor de lopende zaken reeds een strafvordering is ingesteld en ingevolge de objectieve band die sedertdien tussen de zaak en België is ontstaan, blijven bepaalde zaken die niet beantwoorden aan de bevoegdheidsvoorwaarden die in de toekomst zullen gelden, maar die op geldige wijze bij de Belgische rechtbanken aanhangig zijn gemaakt, bovendien bij het Belgische gerecht aanhangig.

In het stelsel, aldus de vice-eerste minister, dat is ingevoerd voor de zaken waarvoor een strafvordering is ingesteld, wordt – zoals trouwens de Raad van State heeft voorgesteld – erop toegezien dat de zaken die bij het Belgische gerecht aanhangig zijn gemaakt, niet worden onttrokken op grond van de werking van de wet, maar bij gerechtelijke beslissing, in dit geval bij beslissing van het Hof van Cassatie. Ik kom daarop straks nog terug want ook daarover hebben wij in de commissie, meer bepaald op artikel 29, enkele amendementen goedgekeurd die een en ander verduidelijken.

Vervolgens hebben de collega's die mee een aantal wetsvoorstellen hebben ingediend die werden toegevoegd aan het wetsontwerp, het woord genomen om hun respectievelijke wetsvoorstellen toe te lichten. Collega De Crem kreeg als eerste het woord om zijn wetsvoorstel toe te lichten. Hij stelde dat zijn wetsvoorstel gebaseerd is op de conclusies van het eindrapport van de interministeriële commissie voor militair recht en dat het tot doel heeft het toepassingsgebied van de wet te wijzigen zodat de wet enkel van toepassing is indien de vermoedelijke dader de Belgische nationaliteit heeft, zich in België bevindt, of indien op het moment van de feiten het slachtoffer Belg is of gedurende minstens een tijd – hij zei één jaar – zijn verblijfplaats heeft in België.

Un régime transitoire est prévu pour les affaires pendantes. Les affaires pendantes qui satisfont aux nouveaux critères peuvent être poursuivies. En outre, les affaires qui n'y satisfont pas, mais pour lesquelles l'action pénale a déjà été engagée, restent pendantes. En tout cas, la future loi ne pourra mettre un terme à la procédure dans le cadre d'affaires pour lesquelles l'action pénale est engagée. La décision appartiendra uniquement à la Cour de cassation. Des amendements ont été déposés afin de préciser cet article.

M. De Crem a fait observer que sa proposition de loi repose également sur le rapport final de la Commission interministérielle de droit humanitaire, qui correspond au projet sur un certain nombre de points.

M. Laeremans a indiqué que sa proposition de loi se limite à la suppression de la loi de compétence universelle. Il s'est posé la question de savoir si tous les crimes contre le droit humanitaire repris dans la longue énumération qui figure dans le projet peuvent être qualifiés comme tels.

Dans le cadre de la discussion générale, Mme Nagy a déclaré que la loi belge de compétence universelle devait servir d'exemple et elle a déploré l'image négative qui lui est associée.

Selon M. Eerdekens, la loi de compétence universelle constituait une initiative louable, mais la Belgique n'était pas à la hauteur de la tâche dont elle s'était investie.

M. Wathelet s'étonne de ce que le droit commun serait plus favorable aux victimes que la loi de compétence universelle. Il a évoqué la difficulté qu'éprouvera le procureur fédéral à se prononcer sur des juridictions étrangères. Ces juridictions ne sont du reste pas tenues de traiter la plainte belge.

M. Monfils dit soutenir le projet de loi, estimant qu'il fait la clarté sur

Hij besloot terecht dat het wetsvoorstel op een aantal punten overeenstemt met de tekst van het wetsontwerp maar dat er eveneens een aantal afwijkingen zijn. Ik kom hierop later terug.

Collega Laeremans stelde zijn wetsvoorstel voor. Hij lichtte toe dat zijn voorstel ertoe strekt de bestaande genocidewet zoals ze op dit ogenblik bestaat af te schaffen. Elk ander wetgevend initiatief op dit vlak dreigt opnieuw voor moeilijkheden te zorgen, voegde hij eraan toe. Ten slotte vroeg de spreker of alle misdaden die in het wetsontwerp beschreven zijn – ze zijn daarin uitvoerig opgenomen – wel als misdaden tegen het humanitair recht moeten worden gekenmerkt.

De heer Bourgeois van de N-VA verwees naar de schriftelijke toelichting bij zijn wetsvoorstel.

Tijdens de algemene bespreking stelde mevrouw Nagy van Ecolo vast dat de wet op de universele bevoegdheid een jaar geleden nog als een voorbeeldwet gold waarmee België internationaal een voortrekkersrol speelde bij de bestrijding van misdaden tegen het humanitair recht. Zij betreunde dat de wet op de universele bevoegdheid internationaal sterk negatief beoordeeld wordt, zeker omdat een aantal landen gelijkaardige bepalingen hebben ingevoerd. Collega Nagy stelde eveneens vast dat het ontwerp uitgaat van een passief personaliteitsbeginsel dat, haar inziens, door geen enkele internationale bepaling wordt opgelegd. Dit alles stelde ze is het gevolg van de wetswijziging van juni 2003 – de laatste – die tot een politisering heeft geleid en al de problemen heeft veroorzaakt die op dit ogenblik een volledige capitulatie inluiden.

Collega Eerdekens van de PS nam vervolgens het woord en stelde dat de wet van 1993 zoals ze oorspronkelijk bestond een zeer lovenswaardige doelstelling had, het spelen van een voortrekkersrol in de bestraffing van misdaden tegen de menselijkheid. Hij preciseert echter dat men daartoe over de nodige middelen moet beschikken. Dat is niet altijd evident voor een land als België. Hij vervolgde dat de regering getracht heeft het probleem op te lossen door in het ontwerp de draagwijdte van de wet te beperken.

Collega Wathelet van de cdH drukte in zijn algemene toelichting zijn verwondering uit dat voor een slachtoffer het gemeenrecht uiteindelijk gunstiger zou zijn dan de genocidewet die tenslotte de bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal strafrecht beoogt. Hij ging daarover in discussie met de vice-premier, hetgeen tot enige animositeit aanleiding gaf. Hij stelde verder dat het voor de federale procureur geen gemakkelijke taak zou zijn om na te gaan of de buitenlandse rechtscolleges onafhankelijk, onpartijdig en billijk zijn. De federale procureur, zo stelde hij, zal dit moeten beoordelen op basis van internationale verdragen. Als de Belgische federale procureur de klacht seponereert omdat het buitenlands rechtscollege aan de gestelde criteria voldoet, zo stelde hij verder, dan is dit rechtscollege bovendien niet verplicht om de zaak te behandelen.

Collega Monfils van de MR nam vervolgens het woord om te stellen dat hij om drie redenen akkoord gaat met het regeringsontwerp. Ten eerste, er is een wet. Er moet een duidelijke band zijn tussen België en de aanhangig gemaakte klacht. De Belgische rechtscolleges hebben geen universele bevoegdheid meer. Collega Monfils wees erop dat met de nieuwe regels inzake de begrippen actief en passief personaliteitsbeginsel er weer duidelijkheid wordt gecreëerd. De voorgestelde overgangsbepalingen zijn volgens hem logisch en redelijk. De oorspronkelijk wet, zo onderstreept hij, werd verkeerd geïnterpreteerd. Vandaar ook de roep naar een objectieve wet met

cette matière.

Pour Mme Taelman, l'abrogation de la loi de compétence universelle ne constituait pas une option, mais la Belgique se devait de faire preuve d'un peu de réalisme.

M. Van Parys estime que le projet de loi ne mettra pas fin aux problèmes posés par la législation actuelle.

Pour M. Maingain, le projet de loi s'inscrit dans le prolongement de développements dans d'autres pays européens, qui ont également fixé des critères pour la compétence des juridictions. Une telle adaptation est nécessaire compte tenu des difficultés diplomatiques récentes et du risque d'insécurité juridique.

En commission, nous avons adopté trois amendements importants.

Ainsi, nous avons inséré un article 12bis qui étend l'immunité pour que puissent en bénéficier non seulement les membres des gouvernements mais toute personne invitée par une instance officielle et originaire d'un pays avec lequel la Belgique a conclu un accord de siège.

L'ancien article 15, article 16 nouveau, concerne le principe de personnalité passive. Celui qui souhaite porter plainte doit déjà avoir résidé au moins trois ans en Belgique.

L'article 29 dispose que les critères énumérés dans la loi s'appliquent également sans équivoque à la Cour de cassation qui statue sur les affaires en cours.

Onze membres de la commission ont voté pour le projet de loi, quatre se sont abstenus.

Indépendamment de mon rôle de rapporteur, je tiens à souligner qu'avec cette nouvelle loi, nous disposons d'un instrument opérationnel nous permettant de sanctionner les auteurs de crimes atroces, sans laisser la porte ouverte aux abus de toutes

duidelijke criteria. Het voorliggende wetsontwerp, zo stelde hij, komt natures. hieraan tegemoet.

Mevrouw Taelman van de VLD-fractie benadrukte dat voor de VLD-fractie het afschaffen van de genocidewet nooit een optie is geweest. Men mag immers ook niet uit het oog verliezen dat een aantal verdragen België juist verplichten om wetgeving terzake te hebben, zo zei ze. De VLD is evenwel voorstander van een realistische genocidewet. Als land, zo zei mevrouw Taelman, zijn wij immers te klein om overal te wereld onderzoeksdaten te stellen.

Collega Tony Van Parys nam voor de CD&V op zijn beurt het woord. Hij was van mening dat het wetsontwerp flink tekortschiet om alle knelpunten te verhelpen die de thans bestaande wetgeving doet rijzen. Gelet op de ernstige moeilijkheden die België heeft gehad met de wet van 1993 in haar huidige lezing had, zo stelde hij, men toch mogen verhopend dat de ontworpen wijziging tot hoofddoel zou hebben gehad een einde te maken aan de rechtsonzekerheid.

Volgens collega Van Parys is dit allerminst het geval.

Collega Maingain van het MR nam het woord om te zeggen dat men de moed moet hebben te erkennen dat de wetgeving van 1993 en 1999 ernstige diplomatieke moeilijkheden heeft uitgelokt. Hij stelde dat die wetten gevaarlijk zijn gebleken voor de rechtszekerheid. Daarom ook, zo stelde collega Maingain, moeten de omstandigheden waarin onze rechtscolleges bevoegd kunnen zijn beter worden afgebakend. Iets wat dit wetsontwerp poogt te bewerkstelligen. De meeste landen met een wet met universele bevoegdheid hebben hetzelfde gedaan, zo zei hij verder, en hebben aanknopingscriteria vastgesteld op grond waarvan hun rechtscolleges bevoegd zijn.

Tot zover de voornaamste uiteenzettingen in de algemene bespreking, collega's. Hierop heeft de minister uiteraard een repliek gegeven. Ik wil trouwens uitdrukkelijk naar het schriftelijke verslag verwijzen, want er zijn uiteraard heel wat belangrijke details en verwijzingen van heel wat collega's naar het verslag die, zo lijkt me, heel belangrijk zijn voor de volledigheid van dit dossier en de bespreking van dit wetsontwerp.

Ik wil kort nog even komen tot de artikelsgewijze bespreking. Ik meen dat drie belangrijke wijzigingen werden aangebracht via amendering in de commissie. Er werd een artikel 12bis ingevoegd waardoor artikel 12 werd opgesplitst. De immuniteiten werden afgesplitst van het oorspronkelijke artikel 12, het latere artikel 13. Het is daarbij belangrijk te onderstrepen dat daarin werd bepaald dat eender wie, die wordt uitgenodigd door een Belgische autoriteit of door een internationale instelling met wie België een zetelakkoord heeft, de immuniteit geniet, wat voordien niet was ingeschreven.

De heer de Donnée gaf het voorbeeld van de heer Massoud uit Afghanistan, die op dat ogenblik inderdaad regeringsleider noch staatshoofd was en niet zou kunnen vallen onder de immuniteitsregels waarin werd voorzien in het oorspronkelijke ontwerp. In de uitgebreide en geamendeerde versie zou iemand als de heer Massoud hieronder zijn gevallen. Dat wil zeggen dat alle instellingen in België niet alleen staatshoofden en regeringsleiders, maar ook experts of andere personen kunnen uitnodigen. Zij kunnen hier dan voor de duur van hun verblijf genieten van immuniteit.

Het vroegere artikel 15, thans artikel 16, werd ook gewijzigd, in die zin dat een bepaling omtrent het moment van de feiten werd toegevoegd. Het gaat over het passief personaliteitsbeginsel. Van het slachtoffer

wordt met name verwacht dat hij op het moment van de feiten drie jaar in België verblijft, voor zover hij geen inwoner is van België. Dit was bepaald in de memorie van toelichting. De commissie heeft geoordeeld om dit effectief toe te voegen in het wetsontwerp. Zo wordt elke interpretatie daaromtrent onmogelijk gemaakt en wordt alle duidelijkheid gecreëerd.

Tot slot werd artikel 29 in belangrijke mate geamendeerd. Het amendement strekt ertoe dat de criteria die in de wet zijn opgesomd ook zouden gelden voor de beoordeling door het Hof van Cassatie, voor zover dit laatste zich zal moeten uitspreken over de lopende zaken. Ik heb het dan over de overgangsmaatregelen en lopende zaken die desgevallend door het Hof van Cassatie moeten behandeld worden. De criteria opgenomen in dit wetsontwerp zijn ook op dat vlak van toepassing. Dit was eveneens bepaald in de memorie van toelichting. Voor alle duidelijkheid en om geen andere interpretatie mogelijk te maken werd deze bepaling via amendement toegevoegd aan artikel 29 van de wet.

Mijnheer de voorzitter, collega's, uiteindelijk werd dit wetsontwerp in de commissie goedgekeurd met 11 stemmen voor en 4 onthoudingen. Tot zover mijn verslag.

Ik wens nog het volgende toe te voegen, maar niet in mijn hoedanigheid van rapporteur.

De heer Borginon zal straks het woord voeren namens de VLD-fractie. Welnu, het is ook mijn aanvoelen dat deze wet een aanzienlijke verbetering is omdat zij ons een efficiënter instrument bezorgt dat ons toelaat de zware misdrijven die onder genocide vallen nog steeds te kunnen vervolgen, maar dan zonder dat een aantal personen – zoals in het verleden en de voorbije maanden helaas is gebeleden – misbruik kunnen maken van de wet van 1993, gewijzigd in 1999.

Wij zullen hiermee een werkbaar instrument hebben waarmee wij de daders van dergelijke weerzinwekkende misdrijven kunnen vervolgen in ons land.

Ik denk dat wij met de commissie goed werk hebben geleverd. Ik wil als rapporteur in het bijzonder de diensten bedanken voor hun enorme inspanningen. Zij slaagden er immers op korte tijd in om een mooi werkstuk voor te bereiden. Ook onze taaldiensten, de tolken, de vertalers dank ik voor de bijzondere inspanning die zij de voorbije dagen hebben geleverd.

De **voorzitter**: Dank u, mijnheer Goris. De volgende sprekers zijn in het debat ingeschreven: de heer De Crem, M. Maingain, de heer Laeremans et M. Eerdeken. De heer De Crem heeft het woord.

01.02 Pieter De Crem (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik zal één uiteenzetting houden met betrekking tot het voorstel dat ik heb ingediend en de bespreking van de wet.

Ik ga het niet meer hebben over de redenen waarom men na 21 juli nog moet vergaderen. Ik ga eventjes terug naar de verkiezingscampagne want wie tijdens deze campagne zou verklaard hebben dat eerste minister Verhofstadt en minister Michel de afschaffing van deze genocidewet zouden bepleit hebben, die zou wellicht behoord hebben tot het kamp van de negativisten. Zoveel was duidelijk, want het stond in de sterren geschreven dat de genocidewet onverkort zou aangehouden worden. Het was een beetje de kroon op het werk van de nieuwe diplomatie Michel-Verhofstadt. Het was ook het vehikel van de

01.02 Pieter De Crem (CD&V): Au cours de la campagne électorale, la loi belge de compétence universelle a été présentée comme la perle de l'ouvrage du gouvernement. Elle était le symbole de la nouvelle politique diplomatique menée par MM. Michel et Verhofstadt. Cette loi devait permettre de resituer la Belgique sur l'échiquier mondial. En revanche, silence circonspect en ce qui concerne les effets sur les

politieke actie die ons opnieuw een plaats zou geven - is het niet zo collega de Donnée? - in de rangorde van de groten van de wereld.

Over het effect op de buitenlandse investeringen in ons land kon en mocht niet worden gesproken. De krakkemikkige wetswijziging van de tekst in april - ik herinner het mij en collega Van der Maelen en zijn toen tegenwoordige fractiegenoten zullen zich dat wellicht ook herinneren - kwam na een nachtelijk beraad hier terecht. Ze is tot stand gekomen dank zij de steun van de oppositie omdat het eigenlijk een keuze was tussen de pest en de cholera. Ik wil het toch nog wel eventjes zeggen dat het met een hefboom van de oppositie is dat de wet is aangepast.

Het is een zeer technische en moeilijke materie, het is geen gemakkelijk stof. Tijdens het lange formatieberaad waren er veel moeilijke punten waar er niet over gesproken is, maar over de genocidewet werd wel gesproken. Het ontwerp heeft een enorme evolutie gekend. Het was een beetje een "van-alfa-naar-omega"-evolutie. In den beginne waren er een beetje bijstellingen en aanpassingen. We zagen de eerste minister dus iedere avond, met op de achtergrond ".be", naar voren schrijden met in zijn kielzog een aantal medewerkers en toekomstige parlementsleden. Welkom in dit halfroond ondertussen. Het was maar op het moment dat er signalen kwamen vanuit Washington dat een beetje bijsturen en een beetje rommelen in de marge niet zou volstaan dat men besepte dat er toch heel wat aanpassingen noodzakelijk zouden zijn.

Na een onderhoud en een verschijning voor de blauwe achtergrond van .be in het perscentrum stelde de heer Michel dat de scherven waren gelijmd. Op dat ogenblik waren echter de potten definitief gebroken! Het is een bijzonder belangrijke verandering in de houding die ons land heeft aangenomen in deze genocidewet. Men heeft het parool van De Gaulle toegepast: "Je vous ai compris, madame" of in de taal van Shakespeare "Yes, we understood". Ik merk dat mevrouw Van Weert niet aanwezig is tijdens deze bespreking. Na het lezen van "De Tijd" van vandaag - "Le temps" voor de Franstaligen onder ons - denk ik dat er nog een bijsturing gaat volgen. Het is heel interessante lectuur. De wonde is nog niet "gecicatriseerd". De littekenvorming is nog maar net begonnen. Er heeft zich een klein laagje opperhuid gevormd. Mevrouw Van Weert zegt dat de overeenkomsten met Amerika inzake een aantal internationale aangelegenheden ook maar eens herzien moeten worden. Dat is immers de essentie van de wetswijziging. De genocidewet is aangepast en bijgestuurd met als onderpand dat de bilaterale verdragen tussen de Verenigde Staten en België ook worden aangepast. Dit is, mijns inziens, een bijzonder belangrijk gegeven. Ik zal dit punt niet in de discussie brengen.

Collega's van de meerderheid, indien jullie iets willen doen aan de totaal verstoorde verhouding tussen David en Goliath, tussen de Verenigde Staten van Amerika en België moeten jullie eens praten met mevrouw Van Weert.

De regering heeft haar bocht gemaakt in deze genocidewet. De divergenties blijven echter bijzondere groot. Alvorens dieper in te gaan op de inhoud van de wet, wil ik een aantal belangrijke wijzigingen opsommen die tijdens de commissiebesprekingen zijn totstandgekomen.

Collega Goris heeft daar op uitzonderlijk goede wijze naar verwezen. Het waren eigenlijk eerst de collega's de Donnée en Maingain die het stelsel van de immuniteiten sterk hebben uitgebreid, niet dat zij dat allemaal zo aandenaam vonden maar "pour les besoins de la cause."

investissements étrangers. Au mois d'avril, une première modification bancaire a néanmoins été apportée à la loi, et ce, avec le soutien de l'opposition. Il fallait, en effet, choisir entre la peste et le choléra.

L'évolution de ce dossier est émaillée de rebondissements. Quelques modifications furent d'abord apportées mais lorsque Washington a commencé à envoyer des messages signifiant que ces adaptations ne suffisaient pas, le gouvernement a alors fait volte-face. La loi de compétence universelle a été complètement refaçonée dans la mesure où il a été constaté que les relations avec les Etats-Unis étaient profondément altérées. Mme Van Weert a indiqué dans *De Tijd* qu'un certain nombre de traités bilatéraux conclus avec les Etats-Unis devaient immédiatement être revus. Les plaies commencent à peine à se cicatriser que d'autres ruptures risquent déjà de se produire.

En commission, MM. de Donnée et Maingain ont œuvré en faveur de l'extension du régime d'immunité. Désormais, les immunités sont inscrites dans la loi sous la forme d'une disposition générale dans un titre préalable du Code de procédure pénale. Cette formule s'imposait afin de permettre à la Belgique de continuer à jouer un rôle dans le cadre de la concertation internationale. Si Bruxelles veut continuer à jouer son rôle de ville-hôte, la Belgique doit en accepter les conséquences. La communauté internationale doit pouvoir disposer de lieux où les parties belligérantes peuvent se concerter et chercher à se réconcilier. En ce sens, les immunités revêtent même une dimension éthique dans l'intérêt de l'humanité!

Au mois d'avril, une loi de réparation a été adoptée dans l'intérêt national et avec notre soutien mais, au fond, nous n'en tirons aucune fierté.

omdat de genocidewet een echte zeef was waar zoveel internationale figuren zouden kunnen doorzakken. Die immuniteiten worden nu in de wet ingeschreven als een algemene bepaling in een voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering. Dat is natuurlijk belangrijk omdat de rol van België in het internationale overleg anders totaal verzwakt zou worden.

Kort, collega', de algemene bepaling over die immuniteiten zal gelden voor een persoon die officieel wordt uitgenodigd door een internationale instelling met wie België een zetelakkoord heeft gesloten. Dat heeft een concrete invulling, te weten dat bijvoorbeeld iedereen die door het Europees Parlement officieel wordt uitgenodigd tijdens zijn verblijf in België niet gerechtelijk verontrust kan worden. U zou zeggen: dat lijkt mij zo klaar als een klontje. Maar u kunt niet geloven, collega's, hoe zwaar wij eigenlijk hebben moeten duwen om die evidente wijziging, die niets anders doet dan het belang van ons kleine landje veiligstellen, mogelijk te maken.

Wij zijn als christen-democraten van oordeel dat de materie moet verduidelijkt worden, dat er een duidelijk kader moet worden gecreëerd want de vraag die rijst, is of ons land en of Brussel zijn rol als gastheer voor talloze internationale instellingen - er zijn er zoveel meer dan de NAVO en de Europese Unie - kan blijven spelen. Aanvaarden wij daarvan dan ook de internationale consequenties, of niet? Ook ethisch is de rol van een gaststaat, waarbij strijders van verschillende partijen met elkaar in overleg kunnen treden toch bijzonder belangrijk. Er zijn plaatsen nodig op de wereld waar die gesprekken kunnen plaatsvinden en waar verzoening bewerkstelligd kan worden. Wij vinden dat Brussel daarin een bijzonder belangrijke rol te spelen heeft omdat wij ook zo tot de menselijkheid een bijdrage kunnen leveren.

Het is net die menselijkheid die de hoofdzakelijke grondstroom van het ontwerp is.

Ik wil het even kort over het ontwerp zelf hebben. Wij zijn na die slechte wetswijziging, na die reparatiewetgeving van april niet bij de pakken blijven zitten.

01.03 Stef Goris (VLD): (...)

01.04 Pieter De Crem (CD&V): Mijnheer Goris, wij hebben toen in het belang van het land een praktische toepassing gemaakt van de bijna koninklijke eed: wij hebben 's land integriteit mee helpen bewaren en het grondgebied ongeschonden mee helpen beveiligen. Dat is wat wij hebben gedaan. Mijnheer Goris, het was op verzoek van uw fractieleider zaliger die nu met palliatieve zorg naar de Senaat is verwezen dat het is totstandgekomen, nadat de heer Van der Maelen niet had gezegd. De waarheid heeft haar rechten.

01.05 Stef Goris (VLD): Mijnheer De Crem, ik zou er toch uw aandacht op willen vestigen dat wat u de reparatiewet noemt een reparatie was van de wet van 1999 die is totstandgekomen onder de toenmalige minister van Justitie, de heer Tony Van Parijs. Wat wij hebben gerepareerd, hebben wij samen gerepareerd. Het is een feit dat wij dit samen hebben doorleefd van 1993 tot vandaag. Laten wij elkaar geen Liezebet noemen. Laten wij elkaar niet verwijten. Dit is altijd gedragen door het hele Parlement. Laten wij nu ook correct zijn in de afwikkeling van deze zaak.

01.05 Stef Goris (VLD): Je voudrais indiquer à M. De Crem que les modifications adoptées en avril étaient des modifications apportées à la loi de 1993 qui avait été écrite par son collègue de parti M. Van Parys, ministre de la Justice à l'époque. Nous avons vécu tout cet épisode législatif ensemble. Donc, ne nous critiquons pas les uns les autres !

01.06 Pieter De Crem (CD&V): Mijnheer Goris, wij gaan elkaar geen Liezebet noemen. Wij gaan elkaar Vincent Van Quickenborne noemen. Het gaat niet over Liezebet of het Vlijtig Liesje, het ging over Van Quickenborne. Ondertussen heeft hij de grondwettelijke eed afgelegd en is hij een minister van de Koning geworden, maar dat was de reden waarom de zaak moest veranderen.

01.07 Tony Van Parys (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik wil de heer Goris aan de historische waarheid herinneren. Hij zei dat de wet van 1999 op initiatief van de toenmalige minister van Justitie totstandkwam. Het initiatief was een wetsvoorstel van de heer Foret van de PRL. Het enige wat de regering toen gedaan heeft, is voor amendementen gezorgd omdat dat wetsvoorstel zo kaduuk was dat het beschamend was om het in dit Parlement te bespreken. Wij hebben alleen nog geprobeerd om op die manier de meubels nog enigszins te redden. Het was de heer Foret van de PRL die aan de basis van dit initiatief lag en niemand anders. Ik denk dat de heer Goris zijn geschiedenis en de annalen van het Parlement er eventjes zal moeten op nalezen.

01.08 Martine Taelman (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik zat toen nog niet in het Parlement, maar ik heb wel de voorbereidende werken gelezen. Inderdaad mijnheer Van Parijs, een van de amendementen die u toen hebt aangebracht aan het voorstel van de heer Foret was dat van de immuniteiten waar uw fractieleider de heer De Crem net van zei dat het dringend moest worden aangepast en dat trouwens ook door het Internationaal Hof is vernietigd. De waarheid heeft inderdaad haar rechten.

01.09 Tony Van Parys (CD&V): Dat is wat u nu gaat goedkeuren. Waar bent u mee bezig? U zou beter een beetje bescheiden zijn over deze materie.

01.10 Pieter De Crem (CD&V): Mijnheer de voorzitter, ik dacht dat mevrouw Taelman opnieuw een verwijzing zou maken naar de Hollywood-toestanden. Dat had ze gedaan in de commissie. Ik vreesde al dat hier GI Joe naar boven zou komen.

Ons wetsvoorstel werd ingediend. We wilden immers niet bij de pakken blijven zitten. Het voorstel stelt heel klaar en duidelijk dat er een link met België moet zijn vanwege de dader of het slachtoffer. We hebben deze link ingeschreven als een vereiste voor de bevoegdheid van de Belgische hoven en rechtbanken. Dat was dus niet het geval. Onze filosofie wordt door de regering in haar wetsontwerp overgenomen. Dat hebben we ook gezegd. Er moet dus een duidelijke nationaliteitslink met België zijn.

De regering gaat nog een stap verder. Ze schaft de bestaande genocidewet immers helemaal af. Ze integreert de bepalingen in het algemeen strafrecht. We zijn het erover eens dat hierdoor slecht, wetgevend werk wordt geleverd. Hier is immers een echte holderdebolderintegratie in het algemeen strafrecht totstandgekomen. Het zal natuurlijk voor ongelooflijk veel moeilijkheden zorgen. We zullen het over de consequenties hebben. Collega Van Parys, collega Wathelet en ikzelf hebben het over de consequenties gehad. Heel veel consequenties werden niet ingecalculleerd.

Mevrouw de minister, leden van de meerderheid, ik voorspel het u. Madame Soleil is al lang dood, maar haar geest waart over deze wet. Wij voorspellen u dat u met het wetsontwerp gigantische problemen zult krijgen.

01.07 Tony Van Parys (CD&V): Je voudrais rappeler à M. Goris que la loi de 1993 avait été élaborée à l'initiative du PRL puisqu'elle trouve son origine dans la proposition de loi Foret. Le gouvernement avait alors amélioré cette proposition bancaire en déposant une série d'amendements.

01.08 Martine Taelman (VLD): Un des amendements défendus par M. Van Parys à l'époque avait trait aux immunités. La vérité a ses droits.

01.10 Pieter De Crem (CD&V): Notre proposition de loi était claire puisqu'elle prévoyait que l'auteur ou la victime devait avoir un lien avec la Belgique. Le gouvernement a fait sienne cette idée mais il va plus loin. La loi de compétence universelle actuelle est abolie et une disposition nouvelle sera insérée dans le droit pénal général. Il s'agit là d'une démarche insensée, d'un travail législatif de piètre qualité qui sera lourd de conséquences. Nous nous attendons à des difficultés énormes. Les vingt-neuf dossiers de plainte contre Bush senior, Colin Powell, Fidel Castro, etc. ne sont pas résolus à ce jour.

La loi de compétence universelle a donc été élaborée en 1993 et si la Cour pénale internationale a pu commencer de fonctionner en juin 2002, tout le mérite en revient aux ministres démocrates-chrétiens. Cependant, cette loi a été vidée de sa substance par les abus politiques qu'en ont fait des

Mijnheer Goris, er zijn al 29 hangende gevallen, met name de gevallen vader Bush, Dick Cheney, Colin Powell, Norman Schwarzkopf, Fidel Castro en de gevallen van al degenen tegen wie een klacht bij de onderzoeksrechter is neergelegd. Deze gevallen zijn niet opgelost. Het is een gigantische loophole. Ik heb gezegd dat de regering een attractiepark is. Met dit ontwerp zit ze in de rollercoaster. Ze zit in de zevensprong. Je gaat eens omhoog, je gaat eens naar beneden, je roept eens hola, je roept eens hopla, ... Op het einde van de rit zal je ziek zijn. Je zal echter niet kunnen uitstappen. Je zal moeten herbeginnen. Er zit immers geen finaliteit in het ontwerp. Het is een rollercoasterontwerp. Het is een rollercoaster. Het is een loophole. Geen enkel probleem is opgelost.

In 1993 komt de wet tot stand. Er is geen Internationaal Strafgerechtshof. In juni 2002 is een Internationaal Strafgerechtshof operationeel. Het Internationaal Strafgerechtshof is een instantie – we zijn het er allemaal over eens – die moet voorkomen dat de daders van misdrijven tegen de menselijkheid straffeloos zouden blijven. Ik zou toch willen zeggen dat het christen-democratische ministers zijn die sterk hebben bijgedragen tot de totstandkoming van het Internationaal Strafgerechtshof. Ik wil daarvoor nogmaals hulde brengen aan onze collega's Tony Van Parys en Stefaan De Clerck.

Ik denk ook dat onze diplomatie alle middelen zou moeten blijven inzetten om het internationaal strafgerechtshof operationeel te maken. We hebben dat ook gedaan met onze partij in onze bilaterale contacten.

Ik kom terug tot wat op deze zomerse avond zo lieflijk is geciteerd en bovengehaald door collega Goris. De genocidewet is gewoon ten onder gegaan aan het politieke misbruik. Ik kan het niet nalaten: wie heeft er politiek misbruik van gemaakt? Leden van de vorige regering, soms weer opnieuw lid. Wie heeft mensen aangezet om die wet te gaan gebruiken en misbruiken? Laten wij eerlijk zijn: de vorige en huidige minister van Buitenlandse Zaken.

Dan komen we natuurlijk tot het fameuze geval van de heren Van Quickenborne en Patrick Moriau. De heer Van Quickenborne heeft op een schandalige en schabouwelijke wijze misbruik gemaakt van de wet en het feit dat hij nu staatssecretaris is doet daar niets aan af. Hij heeft ervoor gezorgd dat de essentie van die wet – waar wij achterstaan –, namelijk dat misdaden tegen de menselijkheid moeten kunnen bestraft worden, totaal zonder voorwerp werd gemaakt. Wanneer politieke redenen de bovenhand halen, zijn wij verkeerd bezig. Dat is eigenlijk door de leden van de vorige en huidige meerderheid gedaan. Laten wij eerlijk zijn: de klachten die zijn ingediend met betrekking tot de eerste Golfoorlog zijn daar echt het typevoorbeeld van. Als men een wetgeving wil ondergraven, als men ze niet meer toepasselijk wil maken, dan moet men het maar in zijn hoofd halen om dergelijke klachten in te dienen. Dat is voor ons een typeklacht. Dat is heel duidelijk. De metafoor Bush senior en alles wat te maken heeft met de eerste Golfoorlog, is voor ons een typeklacht waarin de wetgever prima facie in onontvankelijkheid zou moeten voorzien. Het komt in dezen voor ons aan de rechtsprekende instanties van de betrokken landen-bondgenoten toe om samen met hun parlement te oordelen of hun leiders deze militaire operaties binnen het kader van het internationale humanitaire recht hebben gevoerd. Laten we eerlijk zijn, we hebben ons met ons land absoluut belachelijk gemaakt door de wet hiervoor te laten toepassen.

Wij zullen ons bij de stemming onthouden. Dat doen we om een aantal redenen. Die onthouding is bijzonder aemotiveerd en ik wil ze toch no

membres du précédent gouvernement et du gouvernement actuel. Je veux parler de MM. Michel et Van Quickenborne ! Les plaintes relatives à des faits commis pendant la première guerre du Golfe contre l'Irak en sont un exemple type. La législation devrait prévoir la possibilité de déclarer d'emblée irrecevables certaines plaintes déposées en son nom. La Belgique s'est complètement ridiculisée en permettant que cette loi fasse l'objet d'abus aussi flagrants.

Le CD&V s'abstiendra, parce que cette nouvelle mouture de la loi ne résout pas nos difficultés avec les Etats-Unis.

Si le CD&V s'abstiendra, c'est surtout parce que cette loi ne résout nullement nos problèmes avec les Etats-Unis. Le gouvernement entend que la justice belge puisse statuer sur des plaintes pendantes qui concernent certains pays africains mais il souhaite en même temps que la Cour de cassation dessaisisse tout aussi rapidement les juridictions belges des plaintes déposées contre l'ancien président Bush et Ariel Sharon pour le rôle que celui-ci aurait joué à l'époque où il était général. En résumé, le gouvernement Verhofstadt II cherche à ménager la chèvre et le chou.

wel even onder uw aandacht brengen.

Ten eerste, eigenlijk zou dit ontwerp een ondertitel moeten hebben en die zou moeten zijn: dit is het ontwerp om de klachten die ingediend zijn tegen Bush senior en al wat daarmee samenhangt onontvankelijk te kunnen verklaren. De problemen met de Verenigde Staten zijn niet opgelost. Als u denkt of zich vandaag de illusie voorhoudt dat die problemen opgelost zijn, dan zit u niet in de rollercoaster, maar in de vergeetput, in de oubliette. De problemen zijn niet opgelost. De signalen zijn aan het komen en ze zullen na de stemming en de publicatie van de wet onmiddellijk opnieuw op de schoot van de regering terecht komen. Ten aanzien van de hangende klachten bij een onderzoeksrechter heeft de regering, mevrouw de minister, de kool en de geit gespaard. Vous avez ménagé la chèvre et le chou. Het heeft ons ongelooflijk veel inspanningen gevergd in de commissie om toch maar te weten te komen hoeveel klachten er nu nog hangende waren. Pending cases!

Omdat wij het zelf natuurlijk weten hebben wij de minister een beetje gemakkelijker over de streep kunnen trekken. Er zijn dus nog 29 hangende dossiers die vallen onder de toepassing van de oude wet.

Eigenlijk maakt de regering terzake een appreciatie. De regering meent of wenst dat het Belgisch gerecht zich zal kunnen uitspreken over hangende klachten met betrekking tot Tsjaad en andere Afrikaanse landen, maar wenst tegelijk dat het Hof van Cassatie even snel de klachten tegen oud-president Bush en generaal Yaron zou onttrekken aan de Belgische rechtscolleges.

Dat is de politieke drive. Volgens de regering zijn er wel bijzonder onnozele klachten bij, namelijk deze die te maken hebben met Tsjaad en met een aantal Afrikaanse leiders en anderzijds zijn er de hangende gevallen waarbij het Hof van Cassatie de klacht zou moeten onttrekken.

De **voorzitter**: Mevrouw Vautmans zou u willen onderbreken, als u dat toelaat. U zult dit blijkbaar met genoeg doen.

01.11 Hilde Vautmans (VLD): Ook u heeft een wetsvoorstel ingediend. Welke mogelijkheden biedt u voor de hangende zaken? Ik denk namelijk dat uw wetsvoorstel veel lakser is dan dat van de regering. Als het Parlement uw wetsvoorstel zou goedkeuren dan is de NAVO morgen weg uit Brussel, daarvan ben ik echt overtuigd.

01.11 Hilde Vautmans (VLD): Si votre proposition de loi, qui est beaucoup plus laxiste, était adoptée, l'Otan aurait tôt fait de quitter Bruxelles.

01.12 Pieter De Crem (CD&V): Dank u wel, mevrouw. Ik zie dat u nog niet ontluisd bent van het woordvoerderschap bij de eerste minister.

01.12 Pieter De Crem (CD&V): Vous dites exactement la même chose que votre chef de file.

De **voorzitter**: Dat is ze nooit geweest, dat is haar collega ernaast. U moet het onderscheid maken.

01.13 Pieter De Crem (CD&V): Mevrouw Vautmans, dat is net hetzelfde zinnetje als hetgeen uw grote roerganger hier heeft uitgeroepen onder het motto 'laat u niet misleiden, schep moed, volg ons'. Het is trouwens onze weg niet.

Ik heb van u, mevrouw Vautmans, tijdens deze discussie nog geen woord gehoord. U probeert alleen maar een beetje de buikspreker te zijn van de bewoner van de 16. Om hier te interveniëren moet u andere argumenten aanwenden.

01.13 Pieter De Crem (CD&V): Vous me donnez l'impression d'être toujours dans la peau du porte-parole que vous étiez sous la législature précédente. Mais dans cet hémicycle, vous ne devez pas vous comporter en ventriloque. Vous devez avancer de vrais arguments.

De **voorzitter**: Dat is niet vriendelijk.

01.14 Pieter De Crem (CD&V): Wij moeten hier dus lief zijn voor elkaar?

De onafhankelijkheid van het Hof van Cassatie blijkt hier voor de regering een hinderlijke formaliteit te zijn, want er is ook een advies van de Raad van State.

01.15 Hilde Vautmans (VLD): Mijnheer De Crem, ik heb geen antwoord gekregen op mijn vraag.

Uw wetsvoorstel terzake is veel lakser. Wat stelt u voor om de hangende zaken op te lossen en om de heibel met de Amerikanen op te lossen?. Dat is een concrete vraag waarop ik graag een antwoord krijg.

01.16 Pieter De Crem (CD&V): Weet u hoe u dat kunt doen? Door aan uw wet een artikel toe te voegen waarin staat dat de gevallen die ingediend zijn voor april 2003 automatisch onttrokken zijn aan het Hof.

01.17 Hilde Vautmans (VLD): Is dat uw voorstel?

01.18 Pieter De Crem (CD&V): Mevrouw, ons voorstel is ingediend na een hijgachtige en amechtige telefoon uit de Lambermont, met het verzoek hen uit de nood te helpen en een voorstel in te dienen. Dat is de waarheid. Op het moment dat u niet meer wist van welk hout pijlen maken, werden wij telefonisch gecontacteerd met het verzoek om een voorstel te formuleren; "Dan hebben wij tenminste een vehikel om eruit te geraken" werd ons gezegd. Dat is de waarheid.

Wat het Hof van Cassatie betreft, verwijs ik ook naar het verslag.

Ten tweede, de federale procureur, die een bijzonder belangrijke rol speelt in de wijziging van maart en april, wordt nu gedegradeerd tot een lakei van de uitvoerende macht. We zitten hier dus eigenlijk volledig met het negatieve injunctierecht. De regering gaat nu aan de federale procureur instructies geven met betrekking tot de opportuniteit van de rechtsvervolgning. Ik denk dat hiermee het heilige principe van de scheiding der machten toch zwaar met voeten wordt getreden. Dat is dus voor ons totaal onaanvaardbaar. Er is bovendien ook een novum. Het Openbaar Ministerie, dat één en ondeelbaar wordt geacht, zal bij het Hof van Cassatie immers vertegenwoordigd worden door twee leden, te weten de procureur-generaal bij het Hof en daarnaast de federale procureur die als afgevaardigde een rol van émissaire, van uitgezondene toebedeeld krijgt. Voor ons is dat onaanvaardbaar, want dat betekent dat de procureur-generaal bij het Hof niet wordt vertrouwd. De federale procureur wordt dan als afgevaardigde ook eens naar het Hof gestuurd.

Ten derde, de slachtoffers van de genocidemisdrijven zijn het voorwerp van discriminaties. Dat is voor ons onaanvaardbaar. Zij zullen in sommige gevallen geen gebruik kunnen maken van hun recht om zich burgerlijke partij te stellen. Het slachtoffer, aan wie in het regeerakkoord terecht een belangrijke plaats wordt toegekend, komt dus opnieuw in de kou te staan.

Mijnheer de voorzitter, ik zal het kort nog even hebben over de uitbreiding van de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken via de artikelen 14 en 15 – want dat is ons vierde bezwaar – tot elke persoon die in België zijn vaste verblijfplaats heeft. Dat is niet goed doordacht. Dit is niet het voorwerp van goed leigstiek werk. Wij willen met onze

01.15 Hilde Vautmans (VLD): Je répète ma question : comment M. De Crem s'y prendrait-il pour régler les affaires en suspens ?

01.16 Pieter De Crem (CD&V): En insérant un article qui dessaisisse automatiquement les juridictions belges de tous les dossiers introduits avant avril 2003.

01.18 Pieter De Crem (CD&V): Ce n'est pas prévu dans ma proposition de loi parce que j'ai dû la rédiger précipitamment, après une supplique en ce sens venue du Lambermont.

La coalition violette considère l'indépendance de la Cour de cassation comme une formalité embarrassante. Le procureur fédéral sera dégradé au rang de laquais du gouvernement lorsqu'il s'agira d'évaluer l'opportunité d'engager des poursuites. Par ce droit d'injonction négative, le pouvoir exécutif bafoue le principe de la séparation des pouvoirs. Le ministère public est un et indivisible mais est représenté au sein de la Cour de cassation par deux membres: le procureur général près la Cour et le procureur fédéral. Aucune confiance n'est donc accordée au procureur général près la Cour. Le procureur fédéral est envoyé à la Cour de cassation en tant que représentant du gouvernement.

La troisième objection que nous formulons est la suivante : dans certains cas, les victimes de crimes de génocide ne peuvent se constituer partie civile, ce qui est discriminatoire.

Notre quatrième objection concerne

fractie de aandacht vestigen op deze wijziging die door deze wet in het algemeen strafrecht wordt ingevoerd, met verregaande gevolgen voor de Belgische hoven en rechtbanken. Bij de vastlegging van het actieve personaliteitsbeginsel gaat de regering immers niet meer uit van de nationaliteit alleen, maar worden ook personen die hun hoofdverblijfplaats hebben in België gevat. Dat wil dus heel concreet zeggen dat de Belgische hoven en rechtbanken bevoegd zullen worden voor alle misdrijven die ook in het buitenland worden gepleegd door niet-Belgen die hier vast verblijven. Dit beschikken over een hoofdverblijfplaats wordt bovendien niet beperkt tot het ogenblik van de feiten. Het kan ook later, wanneer de hoofdverblijfplaats hier wordt gevestigd. Wij lopen dus het niet-denkebeeldige risico dat buitenlandse verblijfhouders met hun rivaliserende fracties tegen elkaar klachten zullen indienen over feiten die gepleegd werden in het buitenland. Wij riskeren echt de trog te worden van rivaliserende fracties die hier klachten zullen indienen. Dit heeft overbelasting van de justitiediensten tot gevolg, die niet over de middelen beschikken om de waarheid te achterhalen. Anderzijds hebben wij vergeefs een vraag gesteld over de bijkomende middelen waarin de regering voorziet om de bijkomende belasting van het Belgisch gerechtelijk systeem te dragen.

Van regeringszijde zal men dus binnen twee jaar, wanneer er zich grote problemen voordoen met de rechtsbedeling te Brussel, niet moeten zeggen dat men het niet heeft geweten.

Mijnheer de voorzitter, binnen enkele maanden staan wij hier opnieuw. Wij zullen hier opnieuw staan om dat ontwerp van de regering aan te passen. Wij staan hier dan ook opnieuw om een antwoord te geven op de vraag waarop mevrouw de minister geen antwoord heeft gegeven. Ik noem het nogmaals de metafoor, de hefboom van die wet, eigenlijk het enige waarvoor dat ontwerp van de regering was bedoeld: de metafoor Bush senior en zijn gezin, en consorten. Dat is door die wet niet opgelost. Dat behoort tot de eenentwintig hangende gevallen.

Uw wetswijziging is niet operationeel. Wat gebeurt er namelijk als de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie beslist om aan de Belgische hoven en rechtbanken de klacht niet te onttrekken? Dan keert hij terug, mevrouw de minister. Dat is de angel, maar ik hoop dat hij u niet steekt. Dat is de angel.

Mevrouw de minister, ik kom tot de kern van het probleem.

Madame la ministre, j'en viens au noeud du problème. Si la Cour de cassation ne dessaisit pas, c'est que la plainte qui a été déposée sur la base de l'ancienne loi retourne directement auprès du juge d'instruction. Le cas se retrouve alors sur la table du gouvernement. Et qu'allez-vous faire dans ce cas-là? Qu'allez-vous dire aux Américains? C'est la raison pour laquelle nous n'allons pas voter ce projet. Nous émettrons une abstention bien motivée. Et je vous donne rendez-vous au mois d'octobre, au début de la prochaine année parlementaire, parce que cette loi sera caduque et ne pourra pas être appliquée.

01.19 Olivier Maingain (MR): Monsieur le président, madame la vice-première ministre, chers collègues, la loi du 23 avril 2003 modifiant la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire, est appelée à disparaître de notre arsenal juridique. La compétence extraterritoriale de nos tribunaux pour connaître des crimes les plus graves et les plus odieux en est-elle pour autant lourdement diminuée ou modifiée? L'abrogation de la loi du 23

l'extension des compétences des tribunaux belges par le biais des articles 14 et 15. Toute personne dont la résidence principale se situe en Belgique tombe sous le coup de la loi même si les crimes commis à l'étranger le sont par des non-Belges. En outre, le lieu principal de résidence ne doit pas être situé en Belgique au moment où les faits punissables sont perpétrés. La victime peut s'être établie chez nous ultérieurement. La Belgique risque ainsi de devenir le terrain d'affrontements entre groupes rivaux qui se livreront combat dans notre pays en y déposant des plaintes, ce qui occasionnera une énorme surcharge de travail pour la Justice. Le gouvernement ne répond pas à la question de savoir combien de moyens supplémentaires il prévoit d'allouer à la Justice pour remplir cette mission supplémentaire.

La modification de loi n'a aucun sens. Elle ne nous permettra pas de réintégrer les faveurs des Américains et ne résoudra pas les affaires pendantes. Si le procureur général près la Cour de cassation ne dessaisit pas les juridictions belges des plaintes, celles-ci reviendront au ministre tel un boomerang. Je gage que dans quelques mois, il nous faudra à nouveau adapter la loi.

Wat zal u de Amerikanen vertellen als de klacht die werd ingediend op basis van de vroegere wet, meteen opnieuw bij de bevoegde rechter terecht komt?

Onze onthouding is sterk onderbouwd. Afspraak in oktober, want dan zal blijken dat uw gebrekkige wet niet kan worden toegepast.

01.19 Olivier Maingain (MR): De opheffing van de wet van 23 april 2003 was onvermijdelijk. De wet was in essentie een politiek signaal, met als zwakke plek dat de uitvoerende macht een zaak kon onttrekken aan Belgische

avril 2003 était inéluctable. Loi de circonstance adoptée en fin de législature, elle avait avant tout valeur de signal politique et elle ne pouvait que connaître le sort que le projet de loi à l'examen lui réserve. La doctrine juridique n'avait d'ailleurs pas manqué d'en relever certaines faiblesses, dont la plus significative portait sur l'intervention du pouvoir exécutif dans le dessaisissement des juridictions belges au profit d'Etats étrangers, tel que ce dessaisissement était organisé par le fameux article 7 de la loi contestée. Parce que l'actuel projet de loi rétablit la séparation des pouvoirs et que l'exécutif n'exercera aucune autorité à l'égard du parquet fédéral lorsqu'il estimera que les conditions de dessaisissement sont réunies, nous pouvons déjà marquer amplement notre satisfaction.

Une deuxième avancée que représente le projet de loi examiné est celle relative au régime des immunités des juridictions d'exécution organisées par l'article 1bis nouveau du titre préliminaire du Code de procédure pénale. Je me réjouis de ce que ce régime soit introduit dans un article distinct au début de ce titre préliminaire car cette disposition est générale et ne concerne pas que les crimes portant violation du droit international immunitaire.

A relever conformément à la suggestion que j'ai faite en commission, appuyée d'ailleurs par mon collègue, M. de Donnée et d'autres, que le régime de l'immunité bénéficie, dans le respect du droit international, aux personnes officiellement invitées à séjourner sur le territoire du Royaume par les autorités belges ou par une organisation internationale ou européenne établie en Belgique, et ce pendant la durée de leur séjour. M. le rapporteur a fait référence à des cas précis qu'avait repris M. de Donnée pour justifier cette extension de régime des immunités.

Je rappelle que l'immunité de juridiction dont bénéficient les chefs d'Etat, les chefs de gouvernement et les ministres des Affaires étrangères doit être comprise dans le sens arrêté par la Cour internationale de justice dans son arrêt du 14 février 2001, le fameux arrêt Yérodia. J'en rappelle les termes: "A condition d'être compétent selon le droit international, un tribunal d'un Etat peut juger un ancien ministre des Affaires étrangères d'un autre Etat, au titre d'actes accomplis avant ou après la période pendant laquelle il a occupé ses fonctions, ainsi qu'au titre d'actes qui, bien qu'accomplis durant cette période, l'ont été à titre privé".

Il faudra comprendre les termes repris dans la disposition, à l'article 1bis §1, 1er tiret, "pendant la période où ils exercent leurs fonctions" dans le sens ainsi rappelé par l'arrêt de la Cour internationale de justice.

Pour les actes privés, même accomplis pendant la durée de l'exercice de la fonction, les chefs d'Etat et personnes assimilées pourront, dans le respect des règles de compétence, répondre de leurs actes devant nos juridictions pour tout contentieux, par exemple de type civil.

J'en viens à l'aspect essentiel de l'analyse de ce projet de loi. Que reste-t-il des lois antérieures de compétence universelle? Sur le principe-même de la compétence extraterritoriale de nos juridictions pour connaître de la poursuite et du jugement des actes réprimés par le droit international, tels que repris dans le projet de loi à l'examen, il faut admettre que la portée reste relativement large, je parle bien du principe de la compétence. En effet, on aurait pu retenir un principe, d'ailleurs conforme au droit international et satisfaisant à nos obligations internationales, qui aurait voulu que nos juridictions ne connaissent de crimes commis à l'étranger qu'à la seule condition que leur auteur

rechtbanken en ze doorverwijzen naar een buitenlandse Staat. Het voorliggende ontwerp houdt op dat vlak een verbetering in.

Het nieuwe artikel 1bis van het wetsontwerp, een afzonderlijk artikel van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, betreft het stelsel van de immuniteten inzake vervolging en de uitoefening van de strafvordering. Deze beschikking heeft trouwens een meer algemene draagwijdte en is niet beperkt tot de misdaden tegen de menselijkheid.

Overeenkomstig het internationaal recht genieten de personen die officieel werden uitgenodigd om op het Belgisch grondgebied te verblijven immunitet gedurende de hele duur van hun verblijf. De immunitet inzake vervolging die de staats- en regeringsleiders en de ministers van Buitenlandse Zaken genieten, is de immunitet in de zin van het arrest-Yerodia van het Internationaal Gerechtshof. De essentie daarvan is dat handelingen in de privé-sfeer, ook wanneer die werden gesteld tijdens de uitoefening van hun functie, kunnen worden vervolgd voor onze rechtbanken.

Het wetsontwerp behoudt het beginsel dat vermeende daders van misdaden die een zware schending van het internationaal humanitair recht uitmaken, in België kunnen worden vervolgd en zelfs veroordeeld, ook indien de buitenlandse dader zich niet op ons grondgebied bevindt.

Via het artikel 12bis van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering gewijzigd bij artikel 18 van dit wetsontwerp, behouden onze rechtbanken een extraterritoriale bevoegdheid en zijn ze bevoegd om strafbare feiten te berechten die in het buitenland werden gepleegd en die omschreven worden in een regel van internationaal verdrags- of gewoonterecht, dit dus los van de criteria inzake een band met België waarin de artikelen 6 en 10 van de voorafgaande titel voorzien.

présupposé se trouve sur le territoire national dès lors que la victime n'est pas belge. Notre législation à l'examen maintient le principe de la mise en œuvre des poursuites, voire du jugement en Belgique, d'auteurs présumés des crimes constitutifs de violation grave du droit international humanitaire, même si l'auteur étranger n'est pas trouvé sur le territoire national. La compétence extraterritoriale de nos juridictions reste donc assez large. Certes, il y a des filtres organisant la recevabilité des plaintes ou l'examen du bien-fondé de la mise en œuvre de l'action publique au regard des critères de rattachement, mais cela ne limite pas la compétence de principe de nos juridictions sur le plan de la compétence extraterritoriale.

J'attire plus particulièrement l'attention sur la portée de l'article 18 du projet de loi modifiant l'article 12bis du titre préliminaire du Code de procédure pénale. Par la voie de cet article 12bis nouveau, nos juridictions resteront compétentes pour connaître d'infractions commises à l'étranger et visées par une règle de droit international conventionnel ou coutumier, lorsque cette règle leur impose, de quelque manière que ce soit, de soumettre l'affaire à ces autorités compétentes pour l'exercice des poursuites. Cet article 12bis donne donc compétence extraterritoriale à nos juridictions, indépendamment des critères de rattachement prévus aux articles 6 et 10 nouveaux du titre préliminaire.

C'est là que j'ai exprimé, en commission, quelques réserves. Si l'on peut accepter que nos juridictions exercent une compétence extraterritoriale fondée sur des conventions internationales, selon les critères de rattachement qu'elles prévoient – critères qui peuvent être différents de ceux que nous retenons dans notre droit interne –, il est beaucoup plus hasardeux d'admettre l'extension de compétences dans nos juridictions sur la base du seul droit coutumier, règle non-écrite dont la portée contraignante relève pour une large part de l'appréciation de la juridiction saisie. Il faut en effet se souvenir que pour fonder sa compétence dans l'affaire Pinochet, à propos des crimes contre l'humanité qui n'étaient pas encore intégrés dans la loi du 16 juin 1993, le juge d'instruction Vandermeersch, citant abondamment la doctrine du professeur Eric David, a considéré qu'il existe une règle coutumière du droit des gens, reconnaissant la compétence universelle et autorisant les autorités étatiques nationales à poursuivre et à traduire en justice, en toutes circonstances, les personnes soupçonnées de crimes contre l'humanité.

A suivre la construction du juge Vandermeersch, la compétence répressive du juge est donc déduite par lui-même d'une prétendue règle du droit international coutumier lui permettant de poursuivre les crimes contre l'humanité, où qu'ils aient été commis de par le monde et sans aucun critère de rattachement avec la Belgique.

La gravité des crimes suffirait à elle seule à justifier l'intéressement des autorités belges et le titre de compétence des juges belges. Même si le raisonnement du juge Vandermeersch sur ce point précis a été critiqué par une autre partie de la doctrine – je pense au professeur Verhoeven de l'université de Louvain –, il n'en demeure pas moins que seules les juridictions auront à apprécier la portée d'une règle de droit international coutumier et les obligations qui en résultent quant à l'exercice des compétences juridictionnelles. Si l'on peut suivre le raisonnement de ceux qui affirment à juste titre que les crimes contre l'humanité, voire certains types de crimes de guerre, ne sont incriminés que sur la base des seules règles coutumières et non de règles conventionnelles, on ne peut pas pour autant en déduire qu'une règle coutumière impose leur répression extraterritoriale.

De bevoegdheid van onze rechtbanken uitbreiden louter op basis van het gewoonterecht is niet zonder risico, aangezien de bindende draagwijdte van het gewoonterecht grotendeels afhangt van de appreciatie van de rechtbank waarbij de zaak aanhangig werd gemaakt. Het feit dat misdaden tegen de menselijkheid worden geïncrimineerd op grond van regels van het gewoonterecht betekent niet dat die laatste ook voorzien in de extraterritoriale bestraffing van die misdaden.

Aldus zou artikel 12bis kunnen worden ingeroepen om de verplichte band met België waarin de artikelen 6 en 10 voorzien, te omzeilen.

De extraterritoriale rechtsmacht van onze rechtbanken kan niet gestoeld worden op het gewoonterecht. Alleen het Internationaal Strafgerecht waarvan het gezag door alle staten dient te worden erkend mag de rechtsmacht uitoefenen die gebaseerd is op het gewoonterecht. Zo kan men voorkomen dat de rechtspraak van land tot land verschilt.

Bovendien kunnen de nationale rechtscolleges zonder het criterium van het aanknopingspunt niet garanderen dat de slachtoffers of de verdediging een eerlijk proces krijgen met een debat op tegenspraak.

Het is de taak van de rechterlijke macht op de voordelen en mogelijk zelfs op de zwakheden van de nieuwe wet te wijzen. Daaruit zal de wetgever dan de gepaste conclusies moeten trekken.

D'ailleurs, l'article 12bis ne prévoit aucune incrimination. Il est une simple règle de compétence, sans plus. Ce nouvel article 12 bis maintient pour une large part le principe d'une compétence universelle, que l'on a souvent qualifiée d'absolue. Je crains que les plus astucieux des plaideurs ne manquent pas de déposer plainte, voire même, peut-être, de tenter de se constituer partie civile – même si la volonté du législateur n'est pas de les y autoriser dans ce dernier cas –, en invoquant la coutume de droit international. Il y aura donc peut-être là tentative de contourner l'obligation de trouver des critères de rattachement, tels que repris aux articles 6 et 10, par la seule invocation de l'article 12bis et la référence à la coutume internationale.

Nous connaissons sans doute dans les prochains mois les premiers débats judiciaires, peut-être incertains, quant à la portée de cet article 12 bis. Je plaide pour considérer que la règle coutumière ne peut viser que l'incrimination des faits et leur qualification et non être le fondement de la compétence extraterritoriale de nos juridictions. En fonction de ce que nous dira la jurisprudence dans les années à venir, nous serons sans doute amenés à réapprécier ce débat.

Autant je suis attaché à une compétence extraterritoriale de nos juridictions, fondée sur des critères de rattachement au demeurant admis par la législation d'autres pays européens ayant le même objectif, autant je considère que la compétence fondée sur la règle coutumière doit revenir à la Cour pénale internationale. C'est la seule voie juridique certaine pour éviter des constructions jurisprudentielles variables d'un pays à l'autre, tirées d'une interprétation ou d'une affirmation trop hasardeuse de la règle coutumière.

Monsieur le président, madame la ministre, chers collègues, il n'y aura en définitive de véritable satisfaction quant à la répression des crimes contre l'humanité au sens le plus large que le jour où une juridiction internationale, telle la Cour pénale internationale, verra son autorité reconnue et acceptée par tous les Etats. C'est là le véritable défi, ne nous y trompons pas, contre l'impunité dont tentent se prévaloir les auteurs de ces faits criminels les plus odieux. C'est la voie la plus exigeante mais, à terme, la plus bénéfique à la lutte contre ces crimes.

Il n'y a pas de véritable ordre international sans autorité juridictionnelle indépendante et impartiale le garantissant. Les juridictions nationales concourent évidemment au respect de cet ordre mais ne peuvent en définitive, à elles seules, offrir les garanties d'un procès équitable dans le respect des droits de chacune des parties, dès lors que les faits poursuivis n'offrent aucun critère de rattachement avec l'Etat de juridiction. Faire juger par nos juridictions des faits, même les plus odieux, alors que leur auteur n'est pas traduit devant elles, qu'il ne peut faire valoir sa défense, ne peut être soumis au débat contradictoire, c'est porter atteinte à une conception saine de la justice et ce, au détriment également des droits des victimes qui n'auront jamais réponse à toutes leurs questions car il y aura toujours un procès lacunaire et donc insatisfaisant, en l'absence des auteurs présumés des faits les plus dangereux.

Gardons-nous de demander à nos juridictions ce que même les juridictions internationales chargées de la poursuite et de la répression des crimes les plus odieux au Rwanda ou en Bosnie n'acceptent pas de faire. Certes, le projet de loi apporte déjà plus de sécurité juridique en la matière, nettement plus de sécurité juridique! Il peut encore rester quelques questions techniques, voire d'interprétation mais, maintenant, laissons le temps au pouvoir judiciaire de tirer tous les avantages – si je puis m'exprimer ainsi – de cette nouvelle loi, voire peut-être de mettre en lumière certaines de ses faiblesses. Il reviendra alors au législateur

de tirer les leçons de ce que la jurisprudence nous enseignera mais avec le ferme espoir qu'entre-temps, la cause du nouvel ordre mondial sera renforcée par des pouvoirs plus étendus reconnus à la Cour pénale internationale.

01.20 Bart Laeremans (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, waarde collega's, minder dan vier maand geleden stonden we hier ook in een vorige episode van hetzelfde verhaal. Sta me even toe mezelf te citeren: "Hoe dichter deze meerderheid zich naar het einde van de legislatuur sleept, hoe absurder het allemaal wordt. Vandaag zal in het Parlement een wet worden goedgekeurd waarvan iedereen weet dat ze zeer slecht in mekaar zit, vol staat met juridische fouten dixit commissievoorzitter Fred Erdman en dat ze zal zorgen voor de meest tegenstrijdige interpretaties. Kortom, een wet waarvan iedereen weet dat ze bij het begin van de volgende legislatuur opnieuw zal moeten worden gewijzigd. Misschien is dit wel de reden waarom de wet die vandaag wordt besproken en ter stemming wordt voorgelegd de wet van 1 april is. De wet van 1 april zal ongetwijfeld de geschiedenis ingaan als een uit de kluiten gewassen grap waarvan men achteraf ongetwijfeld zal zeggen: het was eigenlijk gewoon om te lachen."

En of we gelijk gekregen hebben. Ja, wij hebben die wet toen mee goedgekeurd omdat dit de enige manier was om erger te voorkomen, omdat socialisten en groenen toen wedijverden om het brevet van meest politiek correcte partij te verkrijgen. Tegen alle logica in weigerden zij rekening te houden met de gevolgen van deze wet op het internationale, diplomatieke plan. Toen reeds was duidelijk dat de genocidewet volop werd misbruikt door maoïsten en ander extreemlinks janhagel waaronder ook de heer Van Quickenborne. Roden en groenen weigerden daar paal en perk aan te stellen zodat alleen een wisselmeerderheid van liberalen, christen-democraten en Vlaams Blok kon zorgen voor een eerste uitweg voor politiek geïnspireerde klachten. Die wisselmeerderheid kwam er op expliciete vraag van de toenmalige VLD-fractieleider, Coveliers.

Meteen, diezelfde dag, hebben wij gezegd dat de wet van 1 april juridische bricolage was, een flagrante aanfluiting van de scheiding der machten. We stonden evenwel alleen met onze waarschuwing. We stonden alleen met onze amendementen om de bevoegdheid van onze rechtbanken te beperken tot die dossiers waarin een aanknopingspunt bestond met dit land. Ze werden vrolijk weggestemd, ook door de N-VA en door CD&V. Achteraf hebben we dus gelijk gekregen want de meerderheid is intussen voor de pinnen gekomen met het wetsontwerp dat we vandaag bespreken en dat de actieradius van onze rechtbanken inderdaad inperkt tot dossiers met een aanknopingspunt met dit land.

We hebben dus gelijk gekregen. Het Vlaams Blok was ook in dit dossier de stem van het gezond verstand en men zou eens wat vaker op tijd naar het Vlaams Blok moeten luisteren vooraleer men overhaaste beslissingen neemt. In de tussentijd heeft dit land in het buitenland zeer veel krediet verspeeld. Mede omdat de media aanvankelijk alles deden om het dispuut onder de mat te vegen, hadden Verhofstadt en Michel in het begin gewoon niet door wat er aan het gebeuren was. Niemand kan het loochenen: we beleefden de ergste crisis met de Verenigde Staten in 50 jaar. Nooit werd er in zo'n vernietigende woorden gesproken en geschreven over dit land, allemaal omdat een betweter als Louis Michel daarin bijgestaan door een al even groot ego als Elio Di Rupo maar niet wilden inbinden op het eigen grote gelijk.

Michel vond er op een bepaald oomblik zelfs niets beters op dan voor

01.20 Bart Laeremans (VLAAMS BLOK): Il y a moins de quatre mois, lors du rebondissement précédent dans le dossier qui nous occupe, nous avons déjà constaté qu'une loi truffée d'erreurs juridiques avait été approuvée et nous avons prédit qu'elle ferait déjà l'objet de modifications au début de la prochaine législature. Les faits nous ont donné raison.

A l'époque, nous avons uniquement approuvé la loi pour éviter une situation pire. Les socialistes et les verts ont refusé de prendre en compte les conséquences internationales de la loi en vigueur à ce moment-là. Une majorité de rechange a alors été constituée à la demande du chef de groupe VLD de l'époque, M. Coveliers, mais la nouvelle loi contenait tout de même une violation flagrante de la séparation des pouvoirs. Par le biais d'amendements, nous avons tenté de faire insérer dans la loi un critère de rattachement avec la Belgique. Nos amendements ont toutefois été rejetés. Mais, à présent, le champ d'action des tribunaux est restreint aux dossiers qui sont liés à notre pays. Il faudrait plus souvent écouter le Vlaams Blok.

Bien que les médias aient tenté de le dissimuler, les relations entre les Etats-Unis et la Belgique ont traversé la crise la plus grave en 50 ans, et ce, uniquement par la faute de donneurs de leçons comme MM. Michel et Di Rupo. Après la déconfiture humiliante de M. Michel, les dégâts diplomatiques ne pouvaient plus être niés. Même le quotidien *De Standaard* a estimé que Louis Michel ne pouvait rester aux Affaires étrangères. Il a finalement conservé son poste, en dépit du préjudice pour l'économie flamande. Par ailleurs, M. Flahaut n'aurait jamais dû, lui non plus, être autorisé reprendre la tête du département de la Défense.

de camera te verklaren dat zijn diensten de draagwijdte van de genocidewet eens goed aan de Amerikanen zouden gaan uitleggen, alsof we aan de overkant van de plas te maken hebben met een bende stompzinnige idioten die niet eens in staat zijn om een wettekst behoorlijk te bestuderen. Nadien is het een ontluisterende afgang geworden voor Michel en de zijnen en werden hij en de paarse regering in wording gedwongen tot een pijnlijke knieval. Inmiddels was de diplomatieke ravage – lang niet alleen ten aanzien van Amerika – onoverzienbaar groot. Het NRC Handelsblad schreef op 21 juni, ik citeer: "België heeft met publieke schofferingen door bewindslieden die beter behoren te weten, gevolgd door onbeholpen crisismanagement, zijn internationale positie bij de serious smalls ingeruild voor een bij de silly smalls. Het staat te kijk als een ondiplomatieke ruziestoker". Tot daar NRC Handelsblad op 21 juni. Het ging zelfs zo ver dat de huiskrant van paars, de Belgische De Standaard, openlijk voorstelde om Louis Michel niet langer te handhaven op Buitenlandse Zaken. Dat is godslastering voor sommigen.

Het is overigens, collega's, ook vanwege het afwikkelen van het verhaal van de genocidewet, bijzonder spijtig dat uiteindelijk het tegenovergestelde gebeurt. Louis Michel, de lilliputter die zichzelf beschouwt als een genie van internationaal formaat en een verpersoonlijking van het wereldgeweten, zit nog altijd gebeiteld in de stoel van Buitenlandse Zaken. Dat is bijzonder spijtig, niet zozeer omdat de kobold van Geldenaken België in het buitenland belachelijk maakt – u weet dat we daar niet zo zwaar aan tillen – maar vooral omdat zijn optreden in het buitenland dermate grote irritaties opwekt dat de Vlaamse economie – de haven van Antwerpen, de Vlaamse handel en het bedrijfsleven – daarvoor steeds zwaarder de rekening moeten betalen.

Dezelfde redenering gaat trouwens ook op voor de PS'er Flahaut. Ook deze extremist, deze ideologisch geborneerde oogkleppendrager, had nooit mogen terugkomen op Landsverdediging.

Laten we terugkeren naar het eigenlijke onderwerp van vandaag, de genocidewet zelf. Natuurlijk zijn we blij dat deze wet niet langer wordt gehandhaafd als een uitzonderingswet en als een wet met onbeperkte internationale reikwijdte. Voor het Vlaams Blok gaat de inperking evenwel niet ver genoeg. Zoals wij van in het begin hebben gezegd, blijven wij herhalen dat het veel beter ware geweest dat de genocidewet in het geheel buiten werking zou zijn gesteld. Alleen op die manier zouden we duidelijk aan de internationale gemeenschap hebben getoond dat wij onze vergissing hebben ingezien en zouden we hebben erkend dat we met deze wet onvoorstelbaar veel te ver waren gegaan. Dat signaal zou eindelijk voor duidelijkheid hebben gezorgd en dat had niemand verkeerd begrepen kunnen hebben.

In een latere fase zouden we dan, voor zover nodig, onze strafwetgeving inzake genocide kunnen afstemmen op de buurlanden in de mate dat dergelijke misdaden met een aanknopingspunt met ons land straffeloos zouden kunnen blijven. Daarvoor is ernstig studiewerk nodig. Daar gaat een gedegen voorbereiding en rechtsvergelijkend onderzoek aan vooraf. Bijgevolg is daarvoor minimum enkele maanden tijd noodzakelijk, maar dat mocht niet. De aangepaste wet moest mordicus op één avond met de karwats van Laurette Onkelinx door de strot van de parlementsleden worden gejaagd, ook al weet iedereen dat deze wet manifest onvoldragen is en tot heel wat tegenstrijdige interpretaties zal leiden.

Wat nu is totstandgekomen, is een regelrecht compromis à la belge, waarbij allerminst duidelijk is binnen welke krijtlijnen de rechters bevoegd zijn. Men sreekt over het internationaal gewoonterecht. een

Si nous nous réjouissons du fait que cette loi ne soit pas maintenue en tant que loi d'exception d'une portée internationale illimitée, nous déplorons qu'elle ne soit pas totalement abrogée en guise de signal fort. Dans une phase ultérieure, nous aurions alors pu, après une étude approfondie, harmoniser notre législation pénale en matière de crime de génocide avec celle des pays voisins.

Le résultat est un compromis typiquement belge : une description floue des compétences des juges, une référence au concept particulièrement vague de droit coutumier international et une absence totale de clarté concernant les affaires pendantes. Les partis de la majorité ont refusé d'entendre le procureur fédéral.

Il est impossible de prévoir quelle sera l'attitude de la Cour de cassation dans certains dossiers. Une inégalité est également créée entre les dossiers pendants et les nouveaux dossiers, inégalité qui peut et qui sera contestée jusque devant la Cour européenne. Il est inquiétant qu'on soit prêt à prendre ce risque pour quelques dossiers qu'on entend maintenir.

Il est par ailleurs donné une description beaucoup trop large des crimes. Le génocide est un crime barbare commis contre une population entière. La nouvelle loi inclut également des actes de guerre condamnables mais courants.

Un haut magistrat se voit en outre confier la tâche de se prononcer sur la qualité du système judiciaire d'un autre Etat, même ami.

Le système judiciaire des Etats-Unis est placé au même niveau que celui du Liberia.

La solution qui nous est proposée est ridicule, elle aboutira à de nouveaux conflits diplomatiques et reste en tant que telle une pierre d'achoppement. Nous voterons contre.

uitermate vaag begrip. Zelfs de heer Maingain heeft dat zojuist toegegeven.

Het is al evenmin duidelijk wat het lot zal zijn van de hangende zaken. Daarover hangt immers een waas van dubbelzinnigheid. De meerderheidspartijen vertikten het de federale procureur te ontbieden om de broodnodigste uitleg te komen verschaffen over deze dossiers. Als dit de nieuwe mentaliteit wordt waarmee er de komende vier jaar gewerkt zal worden in de commissie voor de Justitie, voorzitter Borginon, dan stellen wij ons grote vragen bij het democratisch gehalte van dit Parlement.

Ook al omdat het volstrekt onvoorspelbaar is wat de houding van Cassatie zal zijn in sommige dossiers, bijvoorbeeld dat van vader Bush, zou het veel eenvoudiger en consequenter geweest zijn indien men van bij het begin had gezegd dat de wetswijziging onvermijdelijk zou leiden tot het verval van strafvordering in alle hangende dossiers. Ik ben zeer blij dat collega De Crem daarjuist eindelijk onze stelling terzake is bijgetreden. Nu ligt het voor de hand dat men alle mogelijke proceduretrucs zal gebruiken in de dossiers die gehandhaafd worden. De ongelijke behandeling is immers overduidelijk. Nieuwe dossiers zullen enkel ontvankelijk zijn indien het slachtoffer op het moment van de feiten reeds de nationaliteit bezat. Bij de oude dossiers wordt dat geen vereiste. Daar is het voldoende dat men jaren nadien de nationaliteit heeft gekregen. Het ligt voor de hand dat deze discriminatie met alle mogelijke middelen zal gecontesteerd worden tot voor het Europees Hof van de rechten van de mens toe.

Wij vinden het onvoorstelbaar dat men voor een paar dossiers die men mordicus wil redden een hoogst bedenkelijke regeling in elkaar flanst die ons op termijn onvermijdelijk nieuw gezichtsverlies zal opleveren. Collega's, het zijn deze drie dossiers waarover we in de media konden lezen; één uit Tsjaad, één uit Rwanda en één uit Guatemala, dit laatste is maar liefst twintig jaar oud. Zijn deze drie dossiers ons dit allemaal waard?

Wij blijven er trouwens bij dat de genocidewet zoals ze nu hervormd wordt nog altijd veel te ruim is opgevat. Genocide gaat over de meest gruwelijke, de meest onmenselijke misdaden tegen een hele bevolkingsgroep. In de tekst die vandaag wordt goedgekeurd lezen we over inbreuken zoals het bedrieglijk zwaaïen met de witte vlag, het dragen van een vijandig uniform en het op verraderlijke wijze ombrengen van een vijandelijk soldaat. Met deze tekst worden ongetwijfeld verwerpelijke, maar tegelijk zeer gebruikelijke en algemeen toegepaste oorlogshandelingen uitgeroepen tot misdaden tegen de menselijkheid. Ook dit soort ridicule bepalingen hadden kunnen worden vermeden indien we onze teksten vooraf goed hadden kunnen vergelijken met de wetgeving in andere Europese landen.

Ten slotte wordt opnieuw een regeling ingevoerd waarbij een hogere magistraat in ons land, met name de federale procureur, opdracht krijgt om zich uit te spreken over de kwaliteiten van het gerechtelijk systeem van een ander land. Deze federale procureur zal in dossiers waarin een slachtoffer onze nationaliteit heeft of drie jaar lang hier woonachtig is, op zijn eentje de loodzware verantwoordelijkheid hebben om een definitief oordeel te vellen over de billijkheid, de onpartijdigheid en de onafhankelijkheid van de rechtssystemen van andere landen. Zelfs al gaat het over bevriende landen, om NAVO-lidstaten of om EU-lidstaten waarmee wij op het vlak van rechtssysteem op gelijke voet staan of waarvoor wij als het ware zelfs moeten onderdoen, dan nog zal deze procureur op zijn eentje de exclusieve macht krijgen om deze rechtssstelsels in diskrediet te brengen door een negatief oordeel te

vellen over de intrinsieke kwaliteiten van die stelsels. Het rechtssysteem van de Verenigde Staten staat hiermee op dezelfde hoogte als dat van Liberia en ik haal dat hier niet zomaar uit mijn mouw. Het is wel degelijk aan bod gekomen bij de vergelijking van alle internationale verdragen inzake uitlevering. Dat van Canada komt op dezelfde hoogte als dat van Botswana. Deze regeling is niet alleen potsierlijk. Ze draagt bovendien in zich de kiemen van nieuwe diplomatieke conflicten, zodat onze genocidewet op termijn internationaal een steen des aanstoots zal blijven.

Het Vlaams Blok blijft er dan ook bij dat deze nieuwe genocidewet een gemiste kans en een slordig huiswerk is. U hoeft in elk geval niet te rekenen op onze goedkeuring.

01.21 Claude Eerdekens (PS): Monsieur le président, madame la vice-première ministre, chers collègues, j'interviendrai brièvement au nom du groupe socialiste dans ce débat relatif à ce projet de loi sur les violations graves du droit international humanitaire.

Je n'entrerai pas dans la technicité du projet. A cet égard, la voie choisie par le gouvernement est, selon moi, la bonne. Dès lors que nos dispositions antérieures sont largement modifiées, en tout cas en ce qui concerne la procédure, et qu'elles perdent donc, pour une bonne part, leur caractère exceptionnel, l'emblème que constituait une loi particulière est moins nécessaire qu'auparavant.

L'intégration des dispositions dans le Code pénal et dans le Code d'instruction criminelle est, à cet égard, parfaitement conforme à notre organisation juridique. Je ferai peu d'autres considérations sur le dispositif de ce projet. La commission de la Justice en a d'ailleurs, sous la présidence de M. Borginon, longuement débattu et l'on sait où l'on va.

Je voudrais plutôt dire brièvement et simplement des choses difficiles. Ces choses tiennent à mon parcours de parlementaire, à notre histoire, à l'histoire de ce parlement lui-même. Elles tiennent aussi à notre histoire de militant, à ces convictions que nous avons tous, à des désenchantements qui nous ont certainement atteints à certains moments et sans doute à un espoir qui demeure.

La loi de 1993 que le projet à l'examen tend à abroger et à remplacer par d'autres dispositions a tout juste dix ans. Elle avait, à l'époque, été votée dans l'enthousiasme et à l'unanimité de tous les partis démocratiques. J'étais moi-même monté à cette tribune pour saluer une avancée majeure de notre droit. Nous étions fiers, notamment, d'un amendement qui avait été adopté au Sénat, à l'initiative de Roger Lallemand, et qui organisait cette fameuse compétence universelle accordée à nos juridictions.

Cet amendement étendait aussi le champ de la loi aux conflits armés civils qui, de l'ex-Yougoslavie au Rwanda, ont sans doute été parmi les plus monstrueux de la fin du XXème siècle. L'adoption de cette loi était en vérité fondée sur une conviction forte, qui demeure aujourd'hui d'ailleurs et que personne ne pourrait renier. C'est la conviction que nous devons garantir et protéger l'humanité de chaque personne, non seulement parce qu'elle fonde la nôtre mais aussi parce que, sans cela, devrait s'effondrer un projet de société qui s'est précisément bâti sur la contestation radicale du nazisme et sur l'universelle affirmation de l'égalité de chaque homme et de chaque femme.

Cette volonté que nous avons de rendre iustice à tout prix tenait à

01.21 Claude Eerdekens (PS): Met haar ontwerp betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, is de regering op de goede weg.

Het opnemen van de bepalingen in het Strafwetboek en in het Wetboek van Strafvordering is volledig in overeenstemming met onze juridische organisatie.

Dit gezegd zijnde, wens ik een aantal tere punten aan te raken. Zij hebben te maken met mijn parlementaire loopbaan, met onze geschiedenis, met onze overtuigingen, met een aantal ontgoochelingen maar ook met een zekere hoop die ik blijf koesteren.

De wet van 1993 is precies tien jaar oud. Het ontwerp strekt ertoe die wet door andere bepalingen te vervangen. Indertijd werd deze wet met enthousiasme gesteund en eenparig door alle democratische partijen goedgekeurd. Wij waren vooral trots op een amendement ingediend door Roger Lallemand, dat de befaamde universele bevoegdheid van onze rechtsmacht organiseerde en aldus het toepassingsgebied van de wet uitbreidde tot gewapende conflicten tussen burgers.

De wet werd goedgekeurd in de overtuiging dat wij de menselijke behandeling van elkeen dienen te waarborgen en te beschermen, niet alleen omdat zij aan de basis ligt van onze eigen menselijkheid, maar ook omdat een gebrek aan menselijkheid het einde zou betekenen van een maatschappelijk project dat is oestoeeld op de

notre identification à la victime. Nous ne pouvions un seul instant tolérer des massacres inhumains qui se déroulaient parfois à moins de 1.000 kilomètres de chez nous. Si nous ne pouvions garantir à ceux-là qui étaient aussi nos frères un minimum de justice, celle que n'importe qui est en droit de revendiquer, c'était notre propre projet démocratique qui, d'une certaine façon, se rétractait et perdait son sens.

Voilà ce qu'étaient nos affirmations de l'époque. Elles gardent bien entendu toute leur valeur aujourd'hui. Et pourtant, on s'apprête à modifier cette loi. Que dire de ce changement et de nos convictions d'hier qui sont encore, je le répète, celles d'aujourd'hui? Je ne dirai, à cet égard, qu'un mot de l'attitude des autorités américaines et des pressions diplomatiques et médiatiques qu'elles ont exercées. Cette attitude est évidemment regrettable et est très symptomatique de l'état d'esprit d'un pays qui entend gouverner le monde au seul bénéfice de ses propres intérêts; un pays qui, rappelons-le, a refusé de souscrire aux statuts de la Cour pénale internationale. On pourra donc dire que l'on a modifié la loi sous la pression des Etats-Unis, notamment, que bien gouverner, c'est administrer la plus grande justice, mais aussi, selon la plus grande utilité, que pour préserver l'essentiel, on a donc renoncé à une part de ce qui nous était cher.

Cette explication du déroulement des événements est juste. Je peux bien entendu y souscrire, mais je ne peux pas m'en contenter. Le PS et certains membres de mon groupe en particulier ont été et sont d'ardents défenseurs de la loi de compétence universelle, mais on doit aujourd'hui évoquer le malaise que cette loi a suscité. Un de ses auteurs, que j'ai précédemment évoqué, a d'ailleurs fait part à plusieurs reprises du regard critique qu'il portait sur son texte.

Bien sûr, les circonstances ont changé. En 1993, tout espoir d'instituer une juridiction pénale internationale semblait abandonné. On a pu se dire alors, aux côtés d'autres, qu'à défaut de trouver une solution par le haut, on pouvait en organiser une par le bas et se saisir de l'enjeu du droit international humanitaire à travers l'ordre juridique interne des Etats. Mais peu de temps après, conséquence des monstruosité que l'on sait, on instituait les juridictions pénales ad hoc pour le Rwanda et l'ex-Yougoslavie. Depuis, la Cour pénale internationale a vu le jour.

Ces changements affaiblissent certainement la valeur et la portée de notre loi, mais ils ne sont pas les seuls à expliquer le malaise. On pourra bien sûr tour à tour, regretter, faire le bilan de certaines anecdotes, évoquer les fanfaronnades auxquelles la loi a donné lieu, une certaine diplomatie à la petite semaine et à laquelle, je m'empresse de le dire, nous avons tous peu ou prou participé, diplomatie qui a exhibé notre législation comme une parure de bonne conscience.

Cependant, la législation que nous abrogeons pour lui substituer d'autres dispositions doit nous forcer à nous questionner davantage pour aller plus directement à l'essentiel. Le droit est d'évidence soutenu par une idéologie et la question qu'il pose, tout comme la question que pose le mal qu'il entend combattre, est de nature profondément politique. Or, si la loi est le résultat d'une politique, ce n'est pas elle qui fait la politique et encore moins les juridictions qui doivent appliquer la loi. Les juridictions, et en particulier les juridictions pénales, au risque de dérives totalitaires, ne peuvent s'occuper que de cas particuliers. Elles doivent fouiller ces cas de la façon la plus pointue possible avant de rendre un jugement pour comprendre. Elles ne peuvent pas traiter les emblèmes ou les symboles. Or, tout nous montre aujourd'hui, y compris l'analyse de nos intentions originaires, que nous avons aussi fait une loi dont l'objet était de traiter le symbole.

radicale ontkenning van de onmenselijkheid van het nazisme en op de universele bevestiging van de gelijkheid van elke vrouw en elke man.

Die wil om hoe dan ook recht te doen geschieden werd ingegeven door onze identificatie met het slachtoffer.

De argumenten die toen werden aangevoerd hebben vandaag niet aan waarde ingeboet en toch staan wij op het punt de wet te wijzigen. Wat moeten we van die verandering denken?

Ik zal het hebben over de houding van de Amerikaanse autoriteiten en de druk die zij via de media en diplomatieke kanalen hebben uitgeoefend. Die houding is betreurenswaardig, temeer daar de VS het statuut van het internationaal strafrechtshof niet hebben onderschreven. Men kan stellen dat de wet onder druk werd gewijzigd en dat wij, om het belangrijkste te vrijwaren, een onderdeel hebben opgegeven dat ons na aan het hart lag. Ik kan het met die uitleg eens zijn, maar die is in mijn ogen ontoereikend.

De PS en sommige leden van mijn fractie hebben die wet betreffende de universele bevoegdheid fel verdedigd, maar wij kunnen er ook niet omheen dat zij voor een malaise heeft gezorgd.

De omstandigheden zijn veranderd en zij hebben de waarde en de draagwijdte van de wet verzwakt, maar dat is niet de enige uitleg voor de ontstane malaise.

Wij schaffen die wetgeving af en vervangen ze door andere bepalingen en dat moet er ons toe aanzetten ons te beraden zodat wij sneller tot de kern van de zaak kunnen doordringen.

Het recht stoelt duidelijk op een ideologie en de vraag die het doet rijzen is, net als de vraag die het kwaad doet rijzen voor de bestrijding waarvan de wet bedoeld is, in hoge mate van politieke aard.

En vérité, nous avons, à l'époque, sollicité l'extrême de l'horreur pour réaffirmer que notre horizon démocratique l'avait vaincue.

Cette démarche n'est pas secondaire, mais elle soulève des questions. On sait notamment qu'il n'y a de vraies juridictions que celles qui sont reconnues par ceux qu'elles frappent. Quel est alors le sens de vouloir à tout prix atteindre symboliquement un monde qui ne reconnaîtra pas nécessairement la légitimité de notre démarche? Il faut aussi dire que cette contradiction qui a été la nôtre a été dénoncée. D'éminents juristes ont dénoncé les limites du droit d'ingérence dans les affaires d'un autre Etat lorsque cette ingérence n'était pas réellement fondée en droit et n'était pas décidée par une organisation internationale qui en avait reçu la compétence de la part de la communauté des nations.

Nous avons tous ici, et dans une belle unanimité, critiqué la légèreté avec laquelle les Américains sont intervenus en Irak. Il faut alors évaluer la pertinence du choix que nous avons fait en créant cette compétence universelle à l'aune de l'argument des limites du droit d'ingérence et de la nécessité de l'organiser internationalement. On dira bien entendu qu'il existe des conventions de droit international relatives au droit international humanitaire. Je suis convaincu que leur mise en œuvre, elle aussi, doit être partagée par une communauté internationale, au risque de ne pas voir ces conventions appliquées.

Il faut d'ailleurs rappeler que les Etats-Unis, dans leur volonté d'intervenir seuls et directement en Irak, prétendaient bien entendu défendre des dispositions de la charte des Nations unies. Je le rappelle, nous n'avons pas trouvé cette prétention recevable, à défaut d'une décision d'une instance internationale habilitée à la prendre. En vérité, nous pouvons dire que nous nous sommes mépris en permettant que l'on se serve du prétoire comme d'un forum politique.

Le rôle du juge n'est pas d'empêcher la guerre, d'affirmer le rapport de force, de dire l'histoire ou d'honorer la mémoire collective. Hannah Arendt avait déjà senti le risque de cette dérive lors du procès Eichmann à Jérusalem. Hannah Arendt écrivait ce qui suit en suivant le procès : "C'est de la mauvaise histoire et de la rhétorique de pacotille; pire, c'est de toute évidence contraire aux principes qui sanctionnent la confrontation d'Eichmann avec la Justice, contraire aux principes qui peuvent donner sens à sa condamnation."

Je rappelle cela en une espèce d'incise pour réaffirmer que nous ne devons pas oublier de faire de la politique mais nous ne devons pas non plus transférer nos devoirs vers la Justice et lui renvoyer nos véritables responsabilités. Oui, nous avons le devoir de lutter contre le régime birman; oui, nous devons empêcher que des exactions soient commises ça et là, mais nous ne devons pas les regarder en espérant simplement pouvoir un jour en condamner les auteurs. Notre rôle est différent, il devrait être surtout plus actif et plus politique. Et pour ce qui est de la justice, la vraie garantie que nous pouvons offrir à tous ceux qui sont victimes de ces crimes monstrueux, de voir un jour les auteurs condamnés, c'est de continuer à se battre pour qu'existe une juridiction qui soit commune à tous et acceptée par tous, précisément par les victimes comme par les bourreaux.

C'est pour toutes ces raisons qui sont parfois douloureuses à dire que nous voterons le projet de loi relatif aux violations graves du droit international humanitaire. Certains évoqueront encore des imperfections de la loi en projet, d'autres, peut-être, quelques contradictions qu'elle comporte mais là, à nouveau, nous sommes sommés d'évaluer le travail que nous accomplissons, d'en tirer les leçons et, si nécessaire, d'améliorer ce texte. Pas plus que les autres que nous votons. ce texte

De rechtscolleges, en dan vooral de strafrechtelijke, zouden zich enkel met specifieke gevallen mogen bezighouden, zoniet dreigen wij met totalitaire ontsporingen te worden geconfronteerd. Zij mogen zich niet bezighouden met louter symbolische dossiers en de analyse toont vandaag aan dat zulks de strekking was van de wet die wij hadden uitgewerkt.

Waarom zouden wij een symbolische strijd willen voeren wanneer onze legitimiteit in de wereld niet noodzakelijk wordt erkend?

Is het relevant om die universele bevoegdheid in het leven te willen roepen, als men een en ander afweegt tegen het recht op inmenging en de beperkingen die dat inhoudt en de noodzaak om dat alles door een erkende internationale organisatie te laten regelen?

Er bestaan uiteraard internationale overeenkomsten met betrekking tot het humanitair recht, maar het is ook zo dat er een internationale gemeenschap achter de uitvoering ervan moet staan. Wij vonden het onaanvaardbaar dat de Verenigde Staten meenden eigenhandig in Irak te mogen optreden zonder de steun van een bevoegde internationale instantie.

Wij hebben ons vergist omdat wij het mogelijk hebben gemaakt dat men de rechtszaal als politiek forum gebruikt. Wij mogen niet toekijken terwijl her en der misdrijven worden gepleegd en enkel maar hopen dat wij de daders ervan ooit zullen kunnen straffen. Wij moeten een actievere en meer politieke rol spelen. Wij moeten alles in het werk stellen om ervoor te zorgen dat er een internationaal rechtscollege komt dat door iedereen, zowel slachtoffers als daders, wordt erkend: dat is de enige garantie die wij kunnen bieden dat recht zal geschieden.

Om die redenen zullen wij het wetsontwerp goedkeuren, maar wij zullen de tekortkomingen of de teenaanstrijdingen ervan moeten

n'est parfait ou même immuable.

01.22 Alfons Borginon (VLD): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, wanneer wij buiten deze zaal aan de mensen zouden vragen wat wij hier vandaag bespreken, dan denk ik dat bij velen het antwoord zou zijn dat we de genocidewet gaan afschaffen en het bestraffen van genocide door Belgische rechtbanken onmogelijk maken. Ik denk dat het goed is om hier nogmaals duidelijk te maken dat dit niet het geval is.

De misdrijven en straffen die door de wet van 1993 en de latere wijzigingen vastgelegd werden, blijven een belangrijk deel van ons strafrecht uitmaken. Ze worden ingeschreven in het Strafwetboek en maken volledig deel uit van onze interne rechtsorde. Naar het Belgische strafrecht is het ook na de stemming van vandaag zo dat wie misdaden tegen de menselijkheid pleegt strafbaar is. De hele discussie gaat over een ander aspect. Het gaat er met name over in welke mate onze rechtbanken bevoegd moeten zijn voor schendingen van het internationaal humanitair recht wanneer er naar de klassieke normen van het gemeen strafrecht geen aanknopingspunt is met de eigen rechtsorde.

Op dit punt gaat het wetsontwerp inderdaad minder ver dan de oorspronkelijke wetgeving die het universaliteitsbeginsel huldigt. De vraag is dan of dit een abdicatie onder internationale druk is of een terugkeer naar een meer realistisch strafrecht. Ik denk dat het dat laatste is. Misschien moet ik toch even in herinnering brengen dat er in de 10 jaar dat de genocidewet bestaat uiteindelijk slechts één proces is geweest dat aanleiding heeft gegeven tot een effectieve veroordeling. Dat was het geval van de Vier van Butare. Zij werden in 1994 veroordeeld. Dat was dan eigenlijk ook al niet een echte zuivere toepassing van het universaliteitsbeginsel omdat men de verdachten daarvan wel degelijk in ons land aantrof.

Het is dus geenszins zo dat de oude wetgeving op zichzelf genomen een zeer efficiënt instrument is in de beoordeling van schendingen van het internationaal humanitair recht. Wanneer wij kijken naar de werking van die wet, stellen we vast dat de interne problemen vooral opgekomen zijn na de hervorming van 1999. Toen werd het klassieke stelsel van de immuniteiten verlaten. Tal van klachten met soms verstrekkende internationale politieke gevolgen werden ingediend. Hoe begrijpelijk die initiatieven vanuit het standpunt van de klagers ook kunnen zijn, het is toch niet de taak van de wetgever om alleen en uitsluitend te kijken naar de belangen van potentiële slachtoffers over de hele wereld. Wij moeten ook waken over de prioriteiten bij de besteding van de schaarse middelen voor Justitie, over de slaagkans van dergelijke klachten gelet op de moeilijke feitenverzameling en over de internationale belangen van het land en de eerlijke burden sharing van de lasten in de wereldpolitiek.

Ik wil toch een aantal voorbeelden uit een totaal andere sector aanhalen. Wanneer er in ex-Joegoslavië een conflict bestaat waarin op een bepaald moment vanuit de internationale gemeenschap wordt gezegd dat men dat mee gaat ondersteunen met militaire middelen, dan is er in dit land niemand die rechtstaat en zegt dat België nu alle troepen moet leveren van bijvoorbeeld I-force of S-force. Neen, we vinden het normaal dat we daarin ons deel doen en dat andere landen eveneens hun verantwoordelijkheid opnemen. Hetzelfde geldt wanneer

evalueren, want net zomin als de andere teksten die wij hier goedkeuren is het ontwerp perfect of onveranderlijk.

01.22 Alfons Borginon (VLD): Il importe, aux yeux de l'opinion publique notamment, de réaffirmer clairement que les crimes contre l'humanité restent toujours punissables en Belgique. Ils sont inscrits dans le Code pénal. Ce qui change aujourd'hui, c'est la mesure dans laquelle nos tribunaux sont compétents. Selon les règles classiques du droit pénal, les tribunaux belges ne sont compétents que lorsqu'il existe suffisamment de critères de rattachement avec notre propre ordre juridique. La loi de compétence universelle, en revanche, énonçait le principe d'universalité. Sa suppression ne constitue pas une abdication devant la pression internationale mais un retour à un droit pénal plus réaliste.

En l'espace de dix ans, une seule condamnation a été prononcée en vertu de la loi de compétence universelle, dans l'affaire des "quatre de Butare" en 1994 et, qui plus est, les prévenus se trouvaient alors en Belgique. L'ancienne loi n'atteignait pas des sommets en matière d'efficacité.

Après la réforme de 1999, de très nombreuses plaintes ont été déposées, ce qui a posé un certain nombre de problèmes. Le législateur ne doit pas seulement tenir compte des intérêts des victimes mais également des moyens alloués à la Justice, des chances de succès d'affaires judiciaires, de la position internationale d'Etats et de la nécessité de répartir les charges. En ex-Yougoslavie, la Belgique n'est pas la seule à avoir envoyé des soldats pour former la force de paix, elle n'en constitue qu'une petite partie. Il est normal que la Belgique ne soit pas le seul pays à se charger des affaires de violation du droit humanitaire mais assume une part réaliste des responsabilités et escompte que

men een voedselcrisis heeft in één of ander land. Wij vinden het dan normaal dat we daar een inspanning doen binnen de beschikbare middelen, net zoals alle andere landen van de internationale gemeenschap binnen hun verantwoordelijkheid ook een inspanning doen.

Als er een asielzoeker in een Europees land wordt afgewezen, dan vinden wij het perfect normaal dat wij aan diezelfde asielzoeker, louter omwille van het feit dat hij werd afgewezen door een andere EU-staat, geen nieuwe procedure gunnen. Met andere woorden, is het zo abnormaal om ook inzake de bestrafing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair strafrecht eveneens te streven naar de opnemings van een realistisch deel van de internationale verantwoordelijkheid, enerzijds en het vertrouwen op andere landen en het Internationaal Strafhof om ook hun deel te doen, anderzijds? Ik denk dat dit gewoon helemaal past in de logica van de internationale verantwoordelijkheid van een land.

Ook in de nieuwe wetgeving blijven wij wel degelijk een belangrijke verantwoordelijkheid opnemen. Niet alleen zijn de theoretische gevallen strafbaar van de feiten die in België worden gepleegd. Ook als de dader Belg is of, bij uitbreiding, zijn hoofdverblijfplaats hier heeft, valt hij onder de toepassing van onze strafwet, ook als de feiten in het buitenland gepleegd waren en daar niet strafbaar waren. Ook als het slachtoffer Belg is of hier minstens drie jaar woont op het ogenblik van de feiten kunnen, als er geen ander buitenlands of internationaal degelijk rechtscollege bevoegd is, de feiten hier worden berecht onder bepaalde voorwaarden.

De residuaire rol van onze internationale rechtsmacht blijft hierin overeind zonder aan eender wie toe te laten eender welke klacht tot een politiek incident te verheffen. De benadering is er een van juridische sereniteit in plaats van publiciteit.

Dat door onder andere de Amerikanen, op een niet al te kiese wijze herinnerd werd aan de grenzen die de internationale bevoegdheid van iedere staat heeft, is niet aangenaam voor ons. Maar dat doet geen afbreuk aan het feit dat wij met deze wet op zichzelf genomen een realistischer evenwicht vinden tussen juridisch idealisme en begrenzing van de nationale soevereiniteit.

Ik wil nog even enkele knelpunten uit de bespreking aanraken, onder meer de regeling in verband met de immuniteiten. Daarbij gelden ten volle de verplichtingen, die er op dit moment op internationaal vlak bestaan, inzake de onmogelijkheid te vervolgen. Daarenboven hebben wij ook in de bespreking in de commissie voor de Justitie duidelijk gemaakt dat het alleszins mogelijk moet zijn voor alle personen, ongeacht het al dan niet officieel karakter van die personen, die officieel zijn uitgenodigd door België of bijvoorbeeld door het Europees Parlement of een andere internationale organisatie die hier haar zetel heeft, om hier zonder problemen aanwezig te zijn. Die uitbreiding van de immuniteitsregeling was noodzakelijk om onze rol als diplomatieke draaischijf blijvend te kunnen spelen en achteraf geen nieuwe problemen te creëren waardoor het initiatief zijn doel zou voorbijgeschieten.

Daarnaast was er ook de discussie over de ongelijke behandeling van slachtoffers naargelang het feit of zij door een Belg of, bij uitbreiding, door wie hier woont, gepleegd worden, dan wel of het slachtoffer Belg is of hier minstens drie jaar woont. Men heeft in de discussies in de commissie naar voren gebracht dat dit eigenlijk een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zou uitmaken. doordat er een soort

les autres pays et la Cour pénale en fassent autant. Dans le cadre de la nouvelle législation, nous prendrons effectivement nos responsabilités dans les cas suivants : le crime a été commis en Belgique ou par un ressortissant belge ou encore par une personne qui réside principalement en Belgique, la victime est belge ou réside depuis trois ans au moins en Belgique et aucune autre juridiction n'est compétente. Le rôle résiduaire du pouvoir judiciaire belge reste entier. Une plainte ne peut plus être à l'origine d'un incident.

S'il est exact que les Etats-Unis ont souligné avec peu de délicatesse les limites de la compétence internationale, le système aujourd'hui mis en place n'en est pas moins plus réaliste.

La réglementation relative aux immunités fait perdurer la situation actuelle. Tout invité officiel de la Belgique ou d'une institution internationale installée chez nous doit pouvoir se rendre dans notre pays. Il y va de notre rôle de plaque tournante diplomatique.

Au cours des discussions en commission, on a fait observer que toutes les victimes n'étaient pas traitées sur un même pied, ce qui constituerait une violation des articles 10 et 11 de la Constitution. Cette conception repose sur une confusion de notion. Le principe de personnalité passive doit prévenir les plaintes abusives aux seules fins de publicité. Si nous supprimons ce principe, il ne pourrait plus être question de discrimination mais les possibilités pour les victimes s'en trouveraient limitées.

La liste de pays dont il a été question existe à titre indicatif. Un pays ne figurant pas sur la liste peut disposer d'un système juridique de haute qualité et un pays qui y est mentionné n'est pas nécessairement une démocratie irréprochable en matière de jurisprudence. La liste se fonde notamment sur des traités qui sont parfois déjà très anciens.

van discriminatie zou ontstaan.

Ik denk dat we hier, naast de argumenten die reeds door de minister werden opgenomen in haar antwoord in de commissie, toch kunnen spreken over een verwarring tussen, enerzijds, een ongelijkheid en, anderzijds, een discriminatie.

Wanneer wij ervoor hebben gekozen om het toch mogelijk te maken dat het passieve personaliteitsbeginsel kan spelen, is dat in een bepaalde context. Het past in de context dat wij willen voorkomen dat door allerlei publiciteitsgerichte klachten en burgerlijke partijstellingen het systeem zou worden misbruikt. Indien wij dat niet zouden hebben voorzien en het passieve personaliteitsbeginsel zouden hebben laten schrappen, dan is er niemand in deze zaal die ook maar één argument naar voren zou kunnen brengen om te zeggen dat er hier sprake is van discriminatie. Als wij aan de slachtoffers, die zouden moeten worden beschermd door onze antidiscriminatiewetgeving, juist meer middelen ter beschikking stellen om hun rechten te laten vrijwaren, denk ik dat dit argument als dusdanig voldoende is om te stellen dat hier geenszins sprake is van een discriminatoire ongelijkheid.

Ten derde, wil ik nog iets zeggen over de lijst van landen waarover men het heeft. Ik denk dat het erg belangrijk is te beseffen dat de lange lijst van landen indicatief en niet exhaustief is. Dat werkt in twee richtingen. Het betekent, enerzijds, dat ook een land dat niet op de lijst staat – een land waarmee wij dus geen uitleveringsverdrag hebben of dat geen lid is van de Raad van Europa – door onze rechtbanken wel degelijk kan worden aanzien als een kwalitatief hoogstaande rechtsmacht. Het betekent anderzijds ook dat een land dat wel op de lijst staat niet per definitie en voor eens en altijd een fatsoenlijke democratie is op het gebied van de werking van haar gerecht.

Ik wil in dat verband niet het voorbeeld geven van de Amerikanen. Immers, Amerika is een land, waar men in de vorige ambtsperiode in staat was om op kosten van de gemeenschap een zittende president tot een impeachment procedure te dwingen die uiteindelijk met slechts één stem verschil werd beslecht in het voordeel van de president. Eerlijk gezegd denk ik dan dat wij niet het recht hebben te claimen dat Amerika geen fatsoenlijk werkend, democratisch land zou zijn. Ik denk dat er voor de Amerikanen met deze wet geen enkel probleem is.

Anderzijds is er Liberia, dat als voorbeeld al op deze tribune naar voren is gebracht. Wij hebben ongeveer honderd jaar geleden een verdrag met Liberia gesloten. Het is duidelijk dat er zich in de loop van de tijd feiten kunnen voordoen, waardoor de kwaliteit van de democratie of van de werking van de rechtbanken in zo een land inderdaad wordt ondermijnd. Het is duidelijk dat dit bijvoorbeeld in Liberia vandaag het geval is. Het zou dan ook niet logisch zijn dat men zich, indien men zou worden geconfronteerd met een Liberiaans geval, zou beroepen op het feit dat Liberia op de lijst staat om te zeggen dat het een land is waarvan wij vandaag de rechtbanken appreciëren. Het volstaat te kijken naar de data waarop al de verdragen zijn gesloten om te beseffen dat er in de loop van de geschiedenis toch heel wat kan gebeuren. Heel wat van de verdragen dateren zelfs nog van het einde van de negentiende eeuw.

Het indicatieve karakter van de lijst werkt dus in twee richtingen.

Tot slot wil ik nog iets zeggen over de lopende gerechtelijke onderzoeken. Samen met u neem ik akte van de informatie die in de commissie door een lid werd geopperd en door de minister alleszins niet werd tegengesproken. Volgens deze informatie zouden er normalerwijze in de nieuwe reaelina voor de huidige lopende

Les enquêtes en cours ne devraient pas, selon des rumeurs que la ministre n'a pas infirmées, donner lieu à des incidents diplomatiques.

Je forme le vœu que ce projet mettra un point final à cette affaire et que la justice pourra retrouver sa sérénité. Le VLD votera en faveur de ce projet de loi.

gerechtelijke onderzoeken geen problematische, internationale incidenten kunnen komen.

Ik hoop ten stelligste dat hiermee dit dossier voor eens en voor altijd gesloten is en dat de ernst, de sereniteit en tegensprekelijkheid die hoort bij ieder strafproces kan terugkeren in plaats van een situatie waarbij het gerecht alleen maar gebruikt wordt voor het bereiken van politieke of publicitaire doelen. Het zou goed zijn indien na deze wet het woord inzake de toepassing van het strafrecht opnieuw bij de rechters zit en niet meer bij de publieke opinie. Dat is uiteindelijk in het belang van elke goedfunctionerende rechtsstaat. Om deze redenen zal de VLD deze tekst goedkeuren.

01.23 Gérard Gobert (ECOLO): Monsieur le président, madame la vice-première ministre, chers collègues, on nous propose aujourd'hui d'abroger la loi de compétence universelle, cette loi qui faisait la fierté de la Belgique et de la plupart de ses représentants politiques, une loi qui symbolisait l'image internationale que voulait se donner la Belgique, même si elle nous mettait parfois dans une situation délicate. Les pressions américaines auront donc eu raison de la position de la Belgique, qui va faire plus que rentrer dans le rang puisqu'on ne parlera plus de compétence universelle mais bien de compétence territoriale. En effet, il y aura maintenant des critères de rattachement stricts avec la Belgique, ce qui est contraire à l'esprit et à la lettre du droit humanitaire international.

Aujourd'hui, il faut bien le constater, l'État belge renonce à jouer un rôle moteur dans le développement et l'application effective de ce droit. Certains États y échapperont totalement puisqu'ils n'ont pas ratifié la création de la Cour pénale internationale et parce qu'ils ont conclu des accords bilatéraux assurant l'immunité de leurs ressortissants.

Nous formulons quatre critiques fondamentales à ce projet. En tout premier lieu, ce projet ne tient pas compte des obligations juridiques internationales auxquelles notre pays a souscrit en ratifiant différentes conventions: la Convention de Genève sur les crimes de guerre, celle de l'ONU sur le génocide et la torture, celle de Rome sur la Cour pénale internationale. Tous ces textes contiennent l'obligation de poursuivre tout criminel de guerre étranger qui se trouve sur le territoire de l'État contractant. En second lieu, il ne suffit pas de se réfugier derrière la Cour pénale internationale, son action est évidemment complémentaire de celle des juridictions nationales. C'est donc à celles-ci d'agir d'abord, la CPI n'intervenant qu'à défaut. La limitation des poursuites fondée sur la nationalité ou la résidence des victimes est par conséquent un choix purement politique et non un choix juridique qui serait guidé par les impératifs du droit international. On assiste donc ici à un recul du droit interne dans son rôle de relais nécessaire et obligé du droit international humanitaire.

Troisième critique: l'impossibilité pour la victime de se constituer partie civile. Le gouvernement introduit une condition dite "de personnalité passive" qui repose sur la nationalité ou le lieu de résidence de la victime. Or, le droit international n'impose pas cette contrainte. On impose donc une condition restrictive à la poursuite en dehors de toute obligation internationale, mais en plus, même quand cette condition est remplie, la victime ne peut pas déclencher elle-même les poursuites. Enfin, notre dernière critique porte sur une autre absurdité du projet: le fait que la victime, si elle n'est pas belge, doit résider en Belgique depuis au moins trois ans au moment des faits. Comme si les faits avaient lieu sur le territoire belge! C'est une condition qui limite évidemment fortement la portée de la loi.

01.23 Gérard Gobert (ECOLO): Men stelt ons vandaag voor een wetsontwerp goed te keuren dat het einde betekent van de genocidewet die de trots van België was, zelfs al bracht die ons – maar dat is normaal – soms in een lastig parket. De druk uit Amerika heeft het dus gehaald. Vandaag geeft België zijn voortrekkersrol op het vlak van de mensenrechten op.

We hebben vier fundamentele bezwaren tegen dit ontwerp. Ten eerste houdt het geen rekening met de internationale verplichtingen waaraan ons land zijn akkoord heeft gegeven en die de verplichting inhouden elke oorlogsmisdadiger van buitenlandse origine die op ons grondgebied verblijft, te vervolgen. Ten tweede, het volstaat niet zich te verschuilen achter de bevoegdheid van het Internationaal Strafgerecht dat enkel optreedt wanneer er op het nationale niveau niets is ondernomen. De vervolging laten afhangen van nationaliteit en verblijfplaats is dus enkel politiek geïnspireerd. Het nationaal recht verliest dus terrein in zijn rol als noodzakelijke en verplichte tussenschakel in het humanitair recht. Ten derde vormt het feit dat het slachtoffer zich niet meer burgerlijke partij kan stellen een beperking die niet voorzien is in het internationaal recht. Ten vierde is het een ongerijmdheid dat het slachtoffer van niet-Belgische origine tenminste drie jaar in België moet verblijven. Het is alsof de feiten zich hier voordoen...

De voorgestelde wijziging is een echte nederlaag voor de internationale rechtsorde, maar ook voor de moraal en de ethiek. België

En résumé, les modifications annoncées constituent un réel échec pour la justice internationale, mais aussi pour la morale et l'éthique. C'en est fini de la compétence universelle. La Belgique, qui était à la pointe en ce domaine, fait aujourd'hui l'objet de railleries qui stigmatisent le manque de courage de ce gouvernement qui n'ose pas faire preuve d'un minimum d'imagination pour mieux cadrer cette loi tout en évitant des utilisations abusives.

Les abus, bien sûr, mais ce ne sont pas les abus qui ont tué la loi. Ce qui a tué la loi, c'est le refus clair de certains pays, et en premier lieu des Etats-Unis, de toute justice internationale. La question est aujourd'hui plus entière que jamais. Comment mettre en œuvre une justice internationale? Quel rôle la Belgique entend-elle jouer en cette matière, sans se contenter de dire qu'elle ne peut à elle seule jouer les justiciers?

Forte de sa longueur d'avance, la Belgique aurait pu, plutôt que de rentrer honteusement dans le rang, initier une concertation au niveau européen. Nous déplorons cette attitude plus que frileuse de la Belgique et nous ne voterons évidemment pas cette modification de la loi de compétence universelle.

01.24 Alain Courtois (MR): Monsieur le président, madame la vice-premier ministre, chers collègues, le débat qui nous occupe ce soir porte sur la révision du dispositif de notre loi de compétence universelle. J'avoue, que déjà en dehors de cette enceinte, j'avais la plus grande attention pour cette loi et je commencerai par dire qu'aujourd'hui, la position du Mouvement réformateur sur ce dossier a été marquée par trois points essentiels: stabiliser un cadre législatif, assurer au justiciable une sécurité juridique nette et atténuer les effets négatifs de ce débat sur l'image de notre pays à l'étranger.

Notre devoir en tant que législateur est d'admettre les faiblesses de tel ou tel dispositif d'une loi, d'ouvrir le débat afin de parvenir à une position nouvelle qui permettra de répondre aux critiques formulées. Nous avons donc œuvré en commission de la Justice afin de clarifier les situations héritées du passé et de corriger certaines imperfections de la loi actuelle.

Il n'y a pas de doute, nous voulons conserver l'esprit de la loi de compétence universelle. Nous voulons conserver la nature même de cet instrument juridique, qui doit permettre de lutter sans compromission contre l'impunité pour les crimes les plus graves. Notre pays s'y est engagé, non seulement parce qu'il a adhéré à des conventions internationales qui le lui imposent, mais aussi parce que l'ensemble du gouvernement et notre ministre des Affaires étrangères en ont fait un point essentiel de notre politique étrangère. Le parlement doit s'appuyer sur cette politique. Il faut cependant admettre les contraintes matérielles, juridiques et diplomatiques qui pèsent sur une application concrète de ce principe. Notre règle doit être: il ne faut pas donner à ceux qui veulent utiliser notre compétence universelle à des fins dévoyées, la possibilité de la rendre inapplicable pour tous.

Je me réjouis, comme les différents orateurs précédents, que ces

nam ooit het voortouw, nu wordt met het gebrek aan moed van de regering de draak gestoken. Men verwijst naar de misbruiken. Maar het zijn niet de misbruiken die voor deze wet het einde hebben betekend.

Wat de wet de das heeft omgedaan, is de weigering van bepaalde landen, en vooral van de Verenigde Staten, om een internationale rechtspraak mogelijk te maken.

Hoe kan zo'n internationale rechtspraak worden uitgebouwd? Welke rol wil België daarin spelen?

België stond reeds een stap verder en had het overleg op Europees niveau kunnen aanzwengelen. Wij betreuren echter de huiverige houding van ons land en zullen deze wijziging van de wet op de universele bevoegdheid dan ook niet goedkeuren.

01.24 Alain Courtois (MR): De MR is steeds bij zijn standpunt gebleven: wij wensen het wetgevend kader inzake de universele bevoegdheid te stabiliseren, de rechtszekerheid van de rechtsonderhorige te waarborgen en de negatieve effecten van dit debat voor het imago van ons land in het buitenland af te zwakken.

De essentie en de geest van de wet op de universele bevoegdheid, met name het bestrijden van de straffeloosheid van de zwaarste misdaden, moet zeker worden gehandhaafd. Men dient echter ook haar beperkingen in te zien en te vermijden dat men haar aanwendt voor oneigenlijke doeleinden, waardoor zij onuitvoerbaar zou kunnen worden voor iedereen.

Voor de lopende dossiers waarin reeds een onderzoeksdaad werd gesteld, leidt het feit dat de nieuwe regels niet worden geëerbiedigd niet automatisch tot een onttrekking van de zaak aan onze rechtsmacht. Het is niet de bedoeling een vermomde

objectifs semblent avoir été rencontrés. En tant que praticien et habitué des dossiers d'instruction du parquet, je désire être attentif au sort des dossiers en cours pour éviter un vide juridique. Comme l'a dit Mme la vice-première ministre en commission, cela concerne 11 dossiers actuellement à l'information judiciaire et 29 autres cas où un juge a été saisi. Nous connaissons donc, dans le cadre de cette loi, un régime transitoire appliqué par l'article 29, § 3 de la loi de compétence universelle.

De quoi s'agit-il ? Il semble tout d'abord juste et équitable que les cas qui respectent les nouvelles règles de compétence territoriale ou extraterritoriale soient maintenus. De même, lorsqu'un acte d'instruction a déjà été posé dans un dossier, le fait que les nouvelles règles de compétence ne soient pas respectées n'entraîne pas de dessaisissement automatique de nos juridictions. Pas de dessaisissement donc, cela ne se fera pas non plus par une sorte de loi d'amnistie déguisée qui ne serait pas à l'honneur de notre pays. L'intervention du pouvoir exécutif a aussi été écartée, ce qui éloigne tout spectre de recours devant la Cour d'arbitrage.

C'est donc une décision judiciaire. C'est par une décision judiciaire, par l'entremise de la Cour de cassation, que l'on mettra ou non un terme à ces dossiers. Alors, comment faire ? D'abord les dossiers à l'information, ensuite les dossiers à l'instruction.

Pour ce qui concerne les dossiers à l'information, la nouvelle loi va s'appliquer et il appartiendra au procureur fédéral de juger si ces affaires respectent le critère de rattachement inscrit dans la nouvelle loi, et si ce n'est pas le cas, il les classera sans suite.

Pour les affaires à l'instruction à la date d'entrée en vigueur de la nouvelle loi, elles pourront continuer à être traitées à deux conditions : soit au moins un des plaignants est de nationalité belge au moment de l'engagement initial de l'action publique, soit au moins un auteur présumé a sa résidence principale en Belgique à la date d'entrée en vigueur de la nouvelle loi. Ce sont les deux critères établis à l'article 29, §3, l'un de nationalité et l'autre de résidence, mais ils ne sont pas cumulatifs. Or, si ces deux critères ne sont pas rencontrés, le procureur fédéral transmettra au procureur général près la Cour de cassation et, sur la base de son rapport, le procureur général requerra la Cour de cassation de prononcer le dessaisissement. Si la Cour de cassation prononce le dessaisissement, l'instruction doit être clôturée. Et s'il n'est pas dessaisi, le juge poursuit normalement son instruction, qu'il clôturera lorsqu'il l'estimera opportun.

Je pense que ce système permet de répondre aux interrogations du monde judiciaire quant aux risques de vide juridique concernant les dossiers en cours. A noter toutefois que cette mission confiée au pouvoir judiciaire ne s'exécute pas sans balises. L'article 29, §3, prévoit des critères précis dans le cadre du pouvoir d'appréciation normal du pouvoir judiciaire.

En conclusion, pour ma part, ce texte assure d'abord le maintien du principe de ne pas laisser impunis les crimes les plus graves et c'est ce que nous recherchons. Ensuite, il intègre des critères de rattachement clairs et précis. En outre, il sauvegarde les systèmes d'immunité, conformément aux obligations internationales de la Belgique. Enfin, pour répondre à certaines interrogations et critiques, il introduit une procédure adéquate pour éviter les situations de vide juridique.

En conséquence, je vous invite à vous prononcer favorablement sur ce

amnestiewet uit te vaardigen, die ons land niet tot eer zou strekken.

Bovendien werd het optreden van de politieke overheid uitgesloten, waardoor wij niet hoeven te vrezen voor beroep bij het Arbitragehof.

Door een gerechtelijke beslissing via een tussenkomst van het Hof van Cassatie zullen deze dossiers al dan niet gesloten worden. Hoe zal men te werk gaan?

Inzake de dossiers waarvoor een gerechtelijk vooronderzoek aan de gang is komt het aan de federale procureur toe te oordelen of deze zaken voldoen aan het criteria van de aanknopingspunten zoals voorzien in de nieuwe wet. Zo dit niet het geval is zal hij ze seponeren.

De zaken in het kader waarvan een gerechtelijk onderzoek loopt kunnen onder twee voorwaarden verder behandeld worden: ofwel moet ten minste een der klagers de Belgische nationaliteit bezitten op het ogenblik van de initiële instelling van de strafvordering; ofwel moet ten minste een verdachte zijn hoofdverblijfplaats hebben in België op datum van de inwerkingtreding van de nieuwe wet. Wanneer niet is voldaan aan deze twee criteria, zou het Hof van Cassatie kunnen beslissen de zaak aan de rechtbank te onttrekken. Indien dit niet gebeurt zet de rechter zijn onderzoek gewoon verder.

Ik meen dat dit systeem het mogelijk maakt een antwoord te geven op de bekommernis van de gerechtelijke wereld omtrent het gevaar van een juridisch vacuüm dat voor de hangende dossiers zou kunnen ontstaan. Artikel 23, § 3, bevat duidelijke criteria die passen in het kader van de gewone beoordelingsbevoegdheid van de rechterlijke macht.

Wat mij betreft kom ik tot het besluit dat deze tekst op de eerste plaats een waarborg biedt dat het principe van de bestrijding van de straffeloosheid inzake de zwaarste misdaden blijft voortbestaan. Hii

texte qui fera, de ma part, l'objet d'une approbation sans aucune contestation.

01.25 Melchior Wathelet (cdH): Monsieur le président, madame la vice-première ministre et ministre de la Justice, chers collègues, je serai bref. En effet, pas mal d'éléments ont déjà été dits à cette tribune. Il est donc superflu de les répéter.

Tout d'abord, nous voudrions dire que, selon nous, ce projet de loi va globalement dans la bonne direction. On modifie la loi d'avril 2003 car elle posait manifestement un certain nombre de problèmes que nous avions déjà soulignés en avril 2003. Par ailleurs, il reste une compétence plus élargie qu'une compétence classique en droit pénal, mais en même temps, il ne s'agit plus d'une compétence universelle. Le mot "compétence universelle" revient en effet très souvent à cette tribune, mais ce n'est plus d'une compétence universelle dont on parle aujourd'hui.

Nous marquons néanmoins certaines réticences qui sont essentiellement les mêmes que celles que M. De Crem a soulevées tout à l'heure et que M. Van Parys a soulevées en commission de la Justice. Je vais en développer trois: la diminution de la possibilité de se constituer partie civile, l'intervention du procureur fédéral ou du procureur et le régime transitoire.

Tout d'abord, lorsqu'une personne victime d'un crime contre l'humanité ou d'un génocide se trouve en Belgique et que l'auteur de ce crime contre l'humanité ou génocide se trouve également sur le territoire belge, elle ne peut pas se constituer partie civile selon la nouvelle législation, alors que si elle prétend être victime d'un crime dit "de droit commun", c'est-à-dire un crime qui n'est pas un crime de guerre ni un crime contre l'humanité, elle peut le faire, elle peut se constituer partie civile.

Mme la ministre a répondu à cette constatation en nous disant qu'il suffisait à la personne de dire qu'elle n'était pas victime d'un crime contre l'humanité mais d'un crime de droit commun et ainsi, elle pouvait se constituer partie civile. Vrai. Le raisonnement semble un peu problématique en ce sens que l'on doit donner une qualification moins grave au crime pour avoir plus de droits. En plus, en disqualifiant ce crime, en le qualifiant de pur crime de droit commun, l'on ne peut plus se prévaloir des droits qui sont liés à un crime contre l'humanité ou à un crime relatif à un génocide, notamment de l'imprescriptibilité de l'infraction.

En ce qui concerne l'intervention du procureur fédéral, celui-ci devra, une nouvelle fois, juger l'impartialité, l'indépendance et l'équité des autres systèmes judiciaires. Est-ce vraiment à nous de faire cela? Est-ce notre rôle de juger l'indépendance, l'impartialité, l'équité des autres systèmes juridiques? Je n'aimerais pas être à la place du procureur fédéral, d'autant plus que les lignes que le gouvernement a données pour apprécier si le système étranger est équitable, impartial et indépendant, ce sont un certain nombre de traités que la Belgique a conclus et franchement, il y a matière à discussion, à jurisprudence et nous n'aimerions pas être à sa place.

bevat duidelijke en precieze criteria op het vlak van de aanknopingspunten. Hij stelt de stelsels van immuniteit veilig en voert een gepaste procedure in om een juridisch vacuüm te voorkomen.

We zullen dit wetsontwerp steunen

01.25 Melchior Wathelet (cdH): In globo is het wetsontwerp een stap in de goede richting. Men wijzigt de wet, die duidelijk voor een aantal problemen zorgde, maar men behoudt een bevoegdheid die ruimer is dan een klassieke strafrechtelijke bevoegdheid. Het betreft echter geen universele bevoegdheid meer.

Vooreerst, wanneer een slachtoffer van een misdaad tegen de menselijkheid of een volkenmoord zich in België bevindt en dat ook het geval is voor de dader van die misdaad, kan het slachtoffer zich krachtens de nieuwe wetgeving niet langer burgerlijke partij stellen.

Het slachtoffer kan dat wel doen wanneer het een misdaad van gemeen recht betreft.

Mevrouw de minister heeft verklaard dat het volstond dat de betrokkene beweerde dat hij het slachtoffer was niet van een misdaad tegen de menselijkheid maar wel van een misdaad van gemeen recht om zich burgerlijke partij te kunnen stellen. Men moet dus de misdaad als minder ernstig kwalificeren om over meer rechten te beschikken. Bovendien kan de betrokkene zich niet meer beroepen op de rechten verbonden aan een misdaad tegen de menselijkheid of een volkenmoord, met name het feit dat die misdaad van verjaring is uitgesloten.

De federale procureur zal eens te meer over de onpartijdigheid, de onafhankelijkheid en de billijkheid van de andere rechtsstelsels moeten oordelen. Ik zou niet in zijn plaats willen zijn, temeer daar hij zich zal moeten baseren op een aantal door België gesloten verdragen en er terzake rechtspraak bestaat.

Deuxième point: si le procureur fédéral renvoie le dossier vers un autre Etat, que va en faire cet Etat? Nous n'en savons rien! Nous n'avons aucune réponse à cette question! Il y a là un grave risque de déni de justice. On ne sait pas ce qui va advenir du dossier qui ne sera pas traité par la Belgique et qui sera renvoyé à un autre pays! Autant vous dire que beaucoup seront jetés à la poubelle! Mais nous n'en savons rien... Nous pouvons donc dormir tranquilles. Mais ce n'est pas suffisant!

En ce qui concerne le régime transitoire, nous savons que des personnes ont, sur la base d'une législation belge, valablement saisi les autorités judiciaires belges. Conformément à la loi, les autorités sont valablement saisies mais, malgré cela, leur plainte va être classée sans suite. Cela pose quand même problème.

La dernière critique, peut-être plus fondamentale et qui fait référence à ce que M. De Crem et M. Van Parys ont soulevé, est relative à l'intervention de la Cour de cassation. M. Courtois vient de parler d'un pouvoir d'appréciation. De deux choses l'une: soit la Cour de cassation n'a pas de pouvoir d'appréciation et dans ce cas, c'est clairement le pouvoir législatif qui lui impose quelque chose. Dans ce cas, l'immixtion du pouvoir législatif dans le pouvoir judiciaire peut poser problème et la Cour d'arbitrage pourrait devoir en connaître. Soit la Cour de cassation a un pouvoir d'appréciation, alors il y a insécurité! Et dans ce cas, on ne sait pas ce que va décider la Cour de cassation pour ces dossiers actuellement à l'instruction.

Ce sont ces trois réticences qui nous amèneront à nous abstenir sur ce dossier.

Tweede punt: indien de federale procureur het dossier naar een andere Lidstaat verwijst, wat zal die Lidstaat er dan mee doen? Wij weten het niet, wij hebben niet het minste antwoord op deze vraag gekregen! Er bestaat een ernstig risico op rechtsweigerings.

Wat betreft de overgangsregeling, hebben burgers rechtsgeldige zaken aanhangig gemaakt bij de Belgische gerechtelijke overheden. Desalniettemin zullen hun klachten worden geseponeerd, wat problemen zal doen rijzen.

Wat het Hof van Cassatie betreft, ofwel heeft het geen beoordelingsbevoegdheid en dan kan de inmenging van de wetgevende macht in de rechterlijke macht problemen veroorzaken, ofwel heeft het wel degelijk beslissingsbevoegdheid en is er onzekerheid. Wij weten inderdaad niet welke beslissing het Hof zal nemen in die dossiers waarvoor een gerechtelijk onderzoek loopt.

Wij zullen ons onthouden.

01.26 Laurette Onkelinx, ministre: Monsieur le président, mesdames et messieurs les députés, le texte qui vous est présenté met donc fin à une loi d'exception. La loi du 16 juin 1993 – on l'a dit – avait été votée à l'unanimité des partis démocratiques dans ce Parlement. L'objectif était de transposer en droit interne la Convention internationale de Genève et ses protocoles additionnels. Mais au-delà du respect par notre pays de ses obligations internationales, il s'agissait, pour la Belgique, de participer activement à l'avènement d'un véritable droit humanitaire international. Pour que ce droit existe réellement, il faut des règles qui, si elles sont transgressées, aboutissent à des sanctions.

Ces dernières années, des progrès ont été enregistrés dans cette perspective. La création de la Cour pénale internationale en est le signe le plus évident. Une ratification plus large du statut de Rome serait d'ailleurs l'arme la plus efficace pour poursuivre les crimes de guerre, les crimes contre l'humanité et les crimes de génocide, où qu'ils aient été commis et par qui que ce soit.

Je le disais en commençant cette intervention, la loi de 1993 disparaîtra de notre ordre juridique. Elle a notamment été victime d'une utilisation abusive voire absurde, alors qu'un texte d'une telle importance aurait mérité qu'on l'active avec parcimonie et à bon escient. Je ne jette évidemment pas la pierre aux victimes mais les organisations non-gouvernementales que j'ai rencontrées la semaine dernière, ainsi que beaucoup de juristes de droit international, regrettent aussi les dérives qui ont été constatées. M. Eerdekens a fort opportunément cité Hannah Arendt pour mettre en cause l'instrumentalisation de la loi à

01.26 Minister Laurette Onkelinx: De tekst die u wordt voorgelegd stelt een einde aan een uitzonderingswet die eenparig werd goedgekeurd door de democratische partijen. De doelstelling bestond erin de Internationale Verdragen van Genève om te zetten in ons nationaal recht.

Voor België kwam het erop aan, actief mee te werken aan de uitbouw van een internationaal humanitair recht dat die naam waardig is. Opdat dit recht echt zou kunnen bestaan, zijn regels en sancties nodig.

Tijdens de voorbije jaren werd op dit vlak vooruitgang geboekt met de oprichting van het Internationaal Strafgerechtshof. Een bredere bekrachtiging van het statuut van Rome zou trouwens het meest doeltreffende wapen zijn in de strijd tegen oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en

des fins politiques. Un changement devait donc intervenir.

Mesdames et messieurs, le projet qui vous est présenté est certes moins ambitieux. La Belgique a, pendant longtemps, joué un rôle d'avant-garde du droit international humanitaire. Elle a servi d'aiguillon pour la création de la Cour pénale internationale et nous pouvons en rester fiers. Aujourd'hui, la Belgique perd certainement ce rôle avant-gardiste mais elle reste un des rares pays à connaître une législation qui réprime les crimes de droit international humanitaire, en étant au-delà du simple respect de toutes nos obligations internationales. Il est important de le souligner, la disparition de la loi de 1993 n'emporte pas avec elle la fin de toutes nos ambitions. La fin d'une loi d'exception a cédé le pas à des dispositions exceptionnelles dans notre Code pénal et dans notre Code de procédure pénale.

Je veux être précise: nos juridictions resteront compétentes dans quatre hypothèses que vous me permettrez de rappeler.

D'abord, le principe de personnalité active. Lorsque l'infraction est commise par un Belge ou une personne ayant sa résidence principale en Belgique, une plainte avec constitution de partie civile reste possible. Ce double critère de rattachement alternatif - critère de nationalité ou de résidence - peut s'apprécier aussi bien au moment des faits que lors de l'engagement des poursuites. Autre précision: la présence de l'auteur présumé en Belgique n'est pas nécessaire pour engager l'action publique. Cela signifie qu'en ce qui concerne les auteurs de telles infractions, on va plus loin que ce que prévoit le droit commun. Des poursuites sont possibles sans tenir compte strictement du principe de double incrimination, puisqu'il s'agit de crimes internationaux. Il ne doit pas y avoir de plainte préalable de la personne lésée ou de sa famille. La constitution de partie civile est possible et le suspect ne doit pas être trouvé sur le territoire belge.

Twee, het passief personaliteitsbeginsel. Indien het slachtoffer van een misdrijf een Belg is of een persoon die sinds minstens drie jaar daadwerkelijk, gewoonlijk en legaal in België verblijft, zal het instellen van vervolgingen overgelaten worden aan het oordeel van de federale procureur die omkaderd is door de wet. Hier is het niet meer mogelijk om zich burgerlijke partij te stellen. De slachtoffers kunnen uiteraard klacht indienen, maar deze klacht leidt niet meer automatisch tot vervolgingen. In deze hypothese kunnen de aanknopingscriteria pas worden beoordeeld op het moment van de feiten zonder dat de aanwezigheid van de vermoedelijke dader in België noodzakelijk is om vervolgingen in te stellen.

Waarde collega's, sta mij toe een meer gedetailleerde toelichting te geven voor de redenen waarom de regering het niet opportuun heeft geacht om de mogelijkheid zich burgerlijke partij te stellen in deze specifieke gevallen te handhaven. Ten eerste verplicht het internationaal recht niet om het passief personaliteitsbeginsel als aanknopingspunt te

genocide, waar en door wie ze ook worden gepleegd.

De wet van 1993, waarvan sommigen misbruik maakten, zal verdwijnen. België speelde lange tijd een voortrekkersrol op het vlak van het internationaal humanitair recht en blijft een van de zeldzame landen met een wetgeving die, ook buiten het kader van haar internationale verplichtingen, misdaden tegen het internationaal humanitair recht beteugelt.

Met de uitzonderingsbepalingen in ons Strafwetboek en in ons Wetboek van Strafvordering blijven onze rechtbanken in vier gevallen bevoegd.

Vooreerst is er het actief personaliteitsbeginsel: wanneer het strafbaar feit wordt gepleegd door een Belg of door een persoon die zijn hoofdverblijfplaats in België heeft, blijft een klacht met burgerlijkepartijstelling mogelijk. Dat criterium kan zowel op het ogenblik van de feiten als bij het instellen van de vervolging worden getoetst; bovendien hoeft de vermeende dader zich niet in België te bevinden opdat een strafvordering zou kunnen worden ingesteld. Vervolging is mogelijk zonder strikt rekening te houden met het beginsel van de dubbele strafbaarstelling en het is niet noodzakelijk dat de benadeelde persoon of zijn gezin vooraf een klacht heeft ingediend. De nieuwe wet gaat dus verder dan het gemeen recht.

Si la victime est de nationalité belge ou réside légalement en Belgique depuis au moins trois ans, c'est le procureur fédéral qui sera chargé des poursuites. La constitution de partie civile n'est désormais plus possible. Les victimes ont le droit de porter plainte, mais celle-ci ne donnera pas systématiquement lieu à des poursuites. Dans cette hypothèse, les critères de rattachement ne pourront être évalués qu'au moment des faits et sans que la présence en Belgique de l'auteur présumé ne soit nécessaire pour poursuivre.

zien. Ten tweede betreft het, in tegenstelling tot de andere misdrijven uit artikel 10, misdrijven die hun oorsprong vinden in het internationaal recht. Het internationaal recht vraagt de vervolging van deze misdrijven zonder dat de vereiste van de dubbele strafbaarstelling wordt gesteld waardoor een specifieke regeling en de uitsluiting van de mogelijkheid van burgerlijke partijstelling wordt gerechtvaardigd. Ten derde, in tegenstelling tot de andere misdrijven zoals bedoeld in artikel 10, kunnen de internationale misdrijven zoals bedoeld in artikel 10, 1bis het voorwerp uitmaken van vervolging, zelfs indien de vermoedelijke dader niet in België wordt gevonden, ook als het misdrijf betreft die op zich een essentieel element van de soevereiniteit in het Rijk in gevaar brengen. Die drie redenen tonen aan hoe specifiek de juridische procedure met betrekking tot deze misdrijven is en dit rechtvaardigt specifieke procedureregels zoals de heer Borginon heeft gezegd.

Drie, het territorialiteitsbeginsel. Indien het misdrijf op Belgisch grondgebied is gepleegd, blijft een klacht met burgerlijke partijstelling uiteraard mogelijk.

Pourquoi le gouvernement ne juge-t-il pas opportun de maintenir la possibilité de se constituer partie civile dans ces cas spécifiques ? Le droit international n'exige pas de considérer le principe de personnalité passive comme un critère de rattachement. Il s'agit en outre, contrairement aux autres infractions visées à l'article 10, d'infractions qui trouvent leur source dans le droit international, lequel requiert de poursuivre ces infractions sans exigence de double incrimination, ce qui justifie un règlement spécifique ainsi que l'exclusion de la possibilité de la constitution de partie civile. A la différence des autres infractions visées à l'article 10, les infractions internationales visées à l'article 10, 1bis peuvent faire l'objet de poursuites même si l'auteur présumé n'est pas trouvé en Belgique.

Il va de soi que si l'infraction est commise sur le territoire belge, une plainte avec constitution de partie civile reste possible.

Nous avons ensuite le principe de respect de nos obligations internationales conventionnelles ou coutumières. Dans tous les cas où une règle de droit international conventionnelle ou coutumière le prévoit, les juridictions belges seront compétentes. Cette compétence s'exercera selon la même procédure qu'en cas de compétence personnelle passive. Cela veut dire que la constitution de partie civile n'est plus possible. Rien n'empêche bien évidemment les victimes de porter plainte. Je veux donner cette précision à l'égard de quelques collègues qui se sont exprimés ce soir à cette tribune, notamment M. Maingain. L'article 18 nouveau du projet qui vous est présenté est très clair à cet égard. Ainsi, il appartiendra au procureur fédéral de juger de l'opportunité d'ouvrir une instruction. Par contre, pour les critères de rattachement, notamment pour la présence de l'auteur présumé sur le territoire, cela dépendra de la règle de droit international visée.

Mesdames et messieurs les députés, la question de l'immunité est également un élément important de la loi que le gouvernement vous propose. Ainsi, le projet de loi rappelle le principe des immunités de juridiction et d'exécution découlant du droit international conventionnel et coutumier. Nous avons eu un large échange de vues en commission et le texte a été opportunément amendé, me semble-t-il. Les travaux de la commission de la Justice ont également permis de préciser que toute personne invitée par une organisation internationale ayant un accord de siège avec la Belgique, quel que soit le statut de cette personne et même en l'absence de tout statut, bénéficie de l'immunité d'exécution; pas question d'actes de contrainte vis-à-vis de ces personnes invitées.

Mes chers collègues, un régime détaillé s'applique également aux affaires en cours. On en a largement parlé. La philosophie générale est

In alle gevallen omschreven in een regel van internationaal verdrags- of gewoonterecht worden de Belgische rechtbanken bevoegd, volgens de procedure die geldt voor de bevoegdheid in het kader van het passief personaliteitsbeginsel. De burgerlijkepartijstelling is dus niet langer mogelijk. Artikel 18 is daaromtrent zeer duidelijk. De federaal procureur zal moeten oordelen over de noodzaak een onderzoek in te stellen. Of de criteria inzake de band met België al dan niet gelden zal afhangen van de regel van internationaal recht waarnaar wordt verwezen.

Het wetsontwerp herneemt het beginsel van de immunité inzake rechtsvervolging en uitoefening van de strafvordering dat voortvloeit uit het internationaal verdrags- en gewoonterecht. In commissie werd de tekst terecht geamendeerd. Eenieder die wordt uitgenodigd door een internationale organisatie die een zetelakkoord heeft met België, geniet immunité inzake de uitoefening van de strafvordering.

que les affaires pendantes qui respectent les nouvelles règles de compétence territoriale ou extraterritoriale sont maintenues. En outre, lorsque des affaires pendantes ont déjà fait l'objet d'un acte d'instruction et en raison du lien objectif créé depuis entre ces affaires et la Belgique, certaines d'entre elles sont maintenues pour autant qu'elles respectent le prescrit de l'article 29 § 3 de la nouvelle loi. Comme vous le savez, cet article propose des critères de rattachement élargis. De manière générale, le régime ainsi créé pour les affaires pendantes à l'instruction veille à ce que le dessaisissement des juridictions belges saisies s'opère, non pas par l'effet de la loi, mais par décision du pouvoir judiciaire, en l'espèce la Cour de cassation.

Chers collègues, la nécessité de poursuivre la lutte contre l'impunité pour des violations du droit international humanitaire reste le point de départ de la démarche du gouvernement.

Pour terminer, il convient de rappeler que le texte que le gouvernement vous propose garantit l'application par la Belgique de toutes ses obligations internationales et va même, à plusieurs reprises, au-delà de celles-ci, sans jamais les enfreindre.

01.27 Pieter De Crem (CD&V): Mijnheer de voorzitter, de minister heeft hier de wet voorgelezen. Het was de derde lezing. De kern van het probleem, waarnaar ook collega Maingain heeft verwezen, is: wat gebeurt er voor die fameuze 29 gevallen, waarbij het Hof van Cassatie beslist om geen onttrekking aan de Belgische justitie door te voeren en de klacht opnieuw naar de onderzoeksrechter verwijst? Wat gebeurt daarmee? Dat is de kern, dat is het DNA, dat is de herkenbaarheid. Wat gebeurt daarmee? De minister heeft hier een voorlezing van de artikelen gegeven, maar de kern van de zaak is niet opgelost.

01.28 Laurette Onkelinx, ministre: Mijnheer de voorzitter, ik heb aan mijnheer Maingain een antwoord gegeven.

Ce que je pourrais dire à M. De Crem, c'est que nous avons largement discuté du projet en commission. Vous le savez, pour qu'il y ait dessaisissement, la Cour de cassation doit en décider, sur requête du procureur fédéral qui saisit le procureur général près la Cour de cassation lequel saisit lui-même la Cour.

La décision de la Cour se fait sur la base des critères prévus à l'article 29, §3 et précisés dans le corps du texte. Il est évident que si les conditions, les critères de rattachement élargi ne sont pas réunis, la Cour de cassation ne prononcera pas le dessaisissement et l'instruction continuera. Mais soyons très clairs, cessez de faire peur, d'essayer de mettre notre pays en difficulté par rapport à ses partenaires internationaux; vous savez que nous avons été précis dans le texte sur les conditions du dessaisissement.

01.29 Pieter De Crem (CD&V): Mijnheer de voorzitter, de minister spreekt hier over duidelijkheid, maar hier werd juridische onzekerheid gecreëerd, zeker voor die fameuze 29 gevallen en dat specifieke geval van dat metaforisch gebruik van vader Bush cum suis. Dat is dus niet opgelost. De hele problematiek is dat dit ontwerp van de regering net is totstandgekomen om die problematiek op te lossen, maar die is niet opgelost. Ik vraag aan de minister wanneer zij morgen van haar eerste minister of van de ambassadeur of een zaakgelastigde van de Verenigde Staten van Amerika een bericht krijgt wat er gebeurt met de pending cases, met de hangende gevallen, met de loopholes, met de

De aanhangige rechtsgedingen die de nieuwe regels inzake territoriale en extraterritoriale bevoegdheid naleven, worden behouden. Daarnaast wordt een aantal aanhangige rechtsgedingen waarin reeds onderzoeksdaden werden verricht, behouden, wanneer ze voldoen aan de ruimere criteria inzake de band met België die zijn opgenomen in artikel 29§3. In dit nieuwe stelsel wordt de beslissing de zaak te onttrekken aan de Belgische rechtscollages overgelaten aan het Hof van Cassatie en vloeit ze niet rechtstreeks voort uit de toepassing van de wet.

01.27 Pieter De Crem (CD&V): La ministre nous a tout simplement fait lecture de la loi mais le nœud du problème - auquel a également renvoyé M. Maingain - n'est pas résolu. Je pense à ces 29 dossiers pendants pour lesquels la Cour de cassation a décidé de ne pas dessaisir la justice belge, de sorte qu'ils sont renvoyés au juge d'instruction.

01.28 Minister **Laurette Onkelinx**: Ik heb de heer Maingain wél een antwoord gegeven.

Mijnheer De Crem, het komt het Hof van Cassatie toe te beslissen of een zaak onttrokken wordt aan een rechtbank, en dit op verzoek van de federale procureur en op basis van de criteria vermeld in artikel 23, §3. Indien niet voldaan is aan de criteria inzake de aanknopingspunten in ruime zin, zal het Hof van Cassatie niet beslissen de zaak aan de rechtbank te onttrekken.

01.29 Pieter De Crem (CD&V): La ministre parle en l'espèce de clarté mais l'insécurité juridique est totale en ce qui concerne 29 dossiers pendants. Ce projet de loi a précisément été élaboré pour résoudre ces problèmes mais en définitive, il ne règle rien. Les Etats-Unis n'ont toujours pas obtenu la certitude que la Justice belge sera

achterdeuren, wat dan? Met andere woorden, kan vader Bush, kan de vice-president van Amerika, kan de voorzitter van de Senaat, kan Colin Powell tegen wie klachten zijn ingediend bij de onderzoeksrechter, hier naar België komen? Is dat geval onttrokken aan de Belgische Justitie? Het antwoord is neen. Zo lang u deze zekerheid niet geeft, dan heeft uw ontwerp – het spijt mij, mevrouw de minister – geen enkele zin. Het heeft geen zin. Wij stemmen zelfs niet tegen uw ontwerp, maar wij zetten u op weg om hier niet in oktober of november terug te moeten staan. Het probleem is niet opgelost. Ik zal het oneerbiedig uitdrukken: u komt met het bekakte kind terug op de schoot in dit Parlement in oktober of november. De zwijgende instemming van de leden van de meerderheid bewijst dat wij gelijk hebben. Dat is de pijnlijke vaststelling.

01.30 Philippe Monfils (MR): Monsieur le président, je ne comprends pas M. De Crem! Dans ce projet de loi, il y a des délais très précis qui sont prévus pour l'examen des instructions pendantes. Et on a mis un certain nombre de délais dans lesquels le procureur fédéral doit examiner le problème et rendre son avis, etc. La Cour de cassation doit également délibérer. Relisez le dernier article de la loi! On saura très vite soit si la Cour de cassation maintient un certain nombre d'affaires, soit si elle prononce le dessaisissement.

Pour aller plus loin, pour recommencer pour la centième fois - il faut être clair -, la Cour de cassation va évidemment appliquer la nouvelle loi. Elle peut aller, en effet, à l'encontre de la proposition, de l'avis du procureur fédéral. Elle le fait d'ailleurs souvent. Elle l'a fait notamment dans la loi interprétative où l'avocat général Dejardin a été battu dans son avis par la Cour de cassation qui a exactement pris la position inverse. Mais toujours sur la base de l'analyse et de la vérification des critères prévus par la loi, notamment et essentiellement les critères de rattachement. Le procureur fédéral peut dire qu'il n'y a pas de critère de rattachement, la Cour de cassation peut dire, sur analyse du fait, qu'il y en a et aller à l'encontre, mais toujours sur la base de la loi.

Je répète que de toute façon, M. Bush pourra attendre quelques jours, car dans quelques semaines les choses seront réglées dans un sens ou dans un autre, sur la base des délais qui sont prévus dans le projet de loi.

01.31 Pieter De Crem (CD&V): Ik zal misschien een geval aanhalen dat sommige Franstalige leden van deze meerderheid minder tot de verbeelding en meer tot de realiteit zal doen toetreden. Wat gebeurt er indien de procureur-generaal van het Hof van Cassatie het geval van de heer Desmarets van Elf Aquitaine 'dans un autre sens' bekijkt en dat hij het terug naar de onderzoeksrechter stuurt? Dat is een geval waarmee u een grotere chemie moet hebben. Wat gaat er dan gebeuren?

Certaines décisions vont dans l'autre sens, cher collègue Monfils. Demandez donc à vos collègues ce qu'ils pensent du cas de M. Desmarets d'Elf Aquitaine. Le procureur près la Cour de cassation a décidé dans l'autre sens en renvoyant l'affaire vers le juge d'instruction.

01.32 Philippe Monfils (MR): Monsieur De Crem, il n'y a pas le procureur fédéral d'un côté, la Cour de cassation de l'autre. C'est la Cour de cassation qui statue. Il n'y a pas deux autorités. La Cour de cassation renvoie en disant qu'elle est compétente pour examiner le problème. Le juge d'instruction doit examiner et verra dans le fond si oui

dessaisie des plaintes déposées à l'encontre de MM. Bush, Powell, Cheney et autres.

01.30 Philippe Monfils (MR): In dit wetsontwerp worden de termijnen voor de behandeling van de lopende onderzoeken duidelijk bepaald.

Het Hof van Cassatie zal de nieuwe wet toepassen. Het kan ingaan tegen het advies van de procureur-generaal op voorwaarde dat de door de wet bepaalde aanknopingspunten in acht worden genomen.

De heer Bush kan nog even wachten, want het Hof van Cassatie zal zich spoedig uitspreken over het al dan niet onttrekken van de lopende zaken.

01.31 Pieter De Crem (CD&V): Que se passera-t-il si la Cour de cassation renvoie le dossier au juge d'instruction ?

Wat zou er volgens de heer Monfils gebeuren als de procureur-generaal van het Hof van Cassatie bijvoorbeeld in de zaak van de heer Desmarets van Elf Aquitaine het dossier terug naar de onderzoeksrechter stuurt?

01.32 Philippe Monfils (MR): Het Hof van Cassatie zal uitspraak doen : indien het oordeelt dat we bevoegd zijn, zal de onderzoeksrechter de zaak ten

ou non il y a crime de guerre ou crime contre l'humanité. C'est normal, c'est la marche normale de la justice. Si on dit qu'on est compétent, on va poursuivre le travail. Si on dit qu'on n'est pas compétent, cela s'arrête. Patientez quelque temps et quand vous rentrerez de vacances tout brun, tout bronzé, vous verrez avec les délais de mise en application de la loi, les instructions qui seront arrêtées et celles qui seront poursuivies. Nous verrons alors ce qui se passera.

gronde moeten onderzoeken. Dat is de gewone rechtsgang.

U zal wel zien, gelet op de toepassingstermijnen van de wet, welke onderzoeken zullen worden stopgezet en welke zullen worden voortgezet.

01.33 Pieter De Crem (CD&V): Mijnheer de voorzitter, het is morgen toch de laatste vergadering van het Parlement? We moeten donderdag of vrijdag niet terugkomen om een nieuw ontwerp van de regering te bespreken? Als ik hier de exegese van de plaatsvervangende minister van Justitie hoor, meen ik te ontwaren dat de heer Monfils een totaal andere interpretatie geeft aan hetgeen mevrouw Onkelinx ons hier kond heeft gedaan. Zoals ik gezegd heb, afspraak in oktober en "bon succès".

01.33 Pieter De Crem (CD&V): Monsieur le président, êtes-vous certain que demain sera le dernier jour de réunion ? Nous aurons peut-être droit, jeudi ou vendredi, à un nouveau projet du gouvernement. En effet, cette interprétation du ministre de la Justice faisant fonction, M. Monfils, ne correspond en rien à celle de la véritable ministre.

01.34 Laurette Onkelinx, ministre: J'ai l'impression que vous avez des difficultés à comprendre certains éléments développés durant cette séance.

01.34 Minister **Laurette Onkelinx**: Ik heb de indruk, mijnheer De Crem, dat u helemaal niet begrijpt wat hier gezegd wordt.

01.35 Pieter De Crem (CD&V): Pas du tout.

Le **président**: La Chambre est suffisamment informée.

Quelqu'un demande-t-il encore la parole? (*Non*)
Vraagt iemand het woord? (*Nee*)

La discussion générale est close.
De algemene bespreking is gesloten.

Discussion des articles **Bespreking van de artikelen**

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, § 4) **(103/4)**

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, § 4) **(103/4)**

Le projet de loi compte 29 articles.
Het wetsontwerp telt 29 artikelen.

Aucun amendement n'a été déposé.
Er werden geen amendementen ingediend.

Er is een kleine tekstcorrectie in de Nederlandse versie van artikel 28. Men moet lezen "betreffende de erkenning van en de samenwerking met het internationaal tribunaal voor voormalig Joegoslavië en het internationaal tribunaal voor Rwanda". De woorden "internationaal tribunaal" waren niet vermeld in de Nederlandse tekst.

Les articles 1 à 29 avec correction du texte sont adoptés article par article.
De artikelen 1 tot 29 met tekstverbetering worden artikel per artikel aangenomen.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.
De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel zal later plaatsvinden.

Votes nominatifs

Naamstemmingen

02 Amendements et articles réservés du projet de loi-programme (102/1-15)

02 Aangehouden amendementen en artikelen van het ontwerp van programmawet (102/1-15)

Vote sur l'amendement n° 2 de Hendrik Bogaert cs à l'article 6. **(102/5)**

Stemming over amendement nr. 2 van Hendrik Bogaert cs op artikel 6. **(102/5)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 1)		
Ja	30	Oui
Nee	82	Non
Onthoudingen	2	Abstentions
Totaal	114	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 6 est adopté.

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 6 aangenomen.

02.01 Annemie Neyts (VLD): Mijnheer de voorzitter, ik heb tegen gestemd.

02.01 Annemie Neyts (VLD) : J'ai voté non.

Le **président** : Vote sur l'amendement n° 7 de Gérard Gobert à l'article 19. **(102/15)**

Stemming over amendement nr. 7 van Gérard Gobert op artikel 19. **(102/15)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 2)		
Ja	24	Oui
Nee	90	Non
Onthoudingen	12	Abstentions
Totaal	126	Total

En conséquence l'amendement est rejeté.

Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'amendement n° 8 de Raymond Langendries cs à l'article 19. **(102/15)**

Stemming over amendement nr. 8 van Raymond Langendries cs op artikel 19. **(102/15)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 3)		
Ja	24	Oui
Nee	88	Non
Onthoudingen	15	Abstentions
Totaal	127	Total

En conséquence l'amendement est rejeté.

Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'amendement n° 3 de Servais Verherstraeten à l'article 19. **(102/5)**

Stemming over amendement nr. 3 van Servais Verherstraeten op artikel 19. **(102/5)**

Begin van de stemming / Début du vote.

Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?

Einde van de stemming / Fin du vote.

Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 4)		
Ja	37	Oui
Nee	90	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	127	Total

En conséquence, l'amendement est rejeté et l'article 19 est adopté.

Bijgevolg is het amendement verworpen en is artikel 19 aangenomen.

Vote sur l'amendement n° 4 de Servais Verherstraeten cs. tendant à insérer un article 19bis (n). **(102/5)**

Stemming over amendement nr. 4 van Servais Verherstraeten cs. tot invoeging van een artikel 19bis (n). **(102/5)**

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)

(Stemming/vote 4)

En conséquence l'amendement est rejeté.

Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'amendement n° 5 de Servais Verherstraeten cs. tendant à insérer un article 19ter (n). **(102/5)**

Stemming over amendement nr. 5 van Servais Verherstraeten cs. tot invoeging van een artikel 19ter (n). **(102/5)**

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)

(Stemming/vote 4)

En conséquence l'amendement est rejeté.

Bijgevolg is het amendement verworpen.

Vote sur l'amendement n° 6 de Hendrik Bogaert cs. tendant à insérer un article 25bis (n). **(102/15)**

Stemming over amendement nr. 6 van Hendrik Bogaert cs. tot invoeging van een artikel 25bis (n). **(102/15)**

Peut-on considérer que le résultat du vote précédent est valable pour celui-ci? (Oui)

Mag de uitslag van de vorige stemming ook gelden voor deze stemming? (Ja)

(Stemming/vote 4)

En conséquence l'amendement est rejeté.
Bijgevolg is het amendement verworpen.

03 Ensemble du projet de loi-programme (102/9)

03 Geheel van het ontwerp van programmawet (102/9)

Quelqu'un demande-t-il la parole pour une déclaration avant le vote?
Vraagt iemand het woord voor een stemverklaring?

03.01 Pieter De Crem (CD&V): Voorzitter, wij zullen tegen deze programmawet stemmen omdat onze eerste kritiek ook onze laatste kritiek is. Wij hebben het erover gehad tijdens het debat: belastingverlaging staat gelijk aan belastingverhoging. Wij vinden het jammer dat de aangekondigde belastingverlaging onmiddellijk voor 35% in mindering wordt gebracht omdat er lastenverhogingen aan gekoppeld zijn. Ik stel alleen vast dat op het einde van Verhofstadt II, indien de voorspelling uitkomt ergens in 2007, een dieselgebruiker 7 frank per liter meer zal betalen, een benzinegebruiker 3 frank per liter en dat wij onder het motto van zuivere lucht eigenlijk een zuivere belastingverhoging hebben. Dit is voor ons onaanvaardbaar.

03.01 Pieter De Crem (CD&V): Nous voterons contre ce projet. Notre première critique est aussi notre dernière. La réduction d'impôt équivaut en réalité à une majoration car elle est immédiatement compensée à concurrence de 35 pour cent par les augmentations des charges qui y sont liées. A la fin du parcours de Verhofstadt II en 2007, le consommateur de diesel paiera 7 francs de plus par litre et le consommateur d'essence 3 francs. Nous trouvons ces mesures inacceptables.

De **voorzitter**: Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 5)		
Ja	91	Oui
Nee	37	Non
Onthoudingen	0	Abstentions
Totaal	128	Total

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Le projet sera transmis au Sénat.
Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden.

04 Projet de loi relative aux violations graves du droit international humanitaire (103/1-4)

04 Wetsontwerp betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (103/1-4)

Begin van de stemming / Début du vote.
Heeft iedereen gestemd en zijn stem gecontroleerd? / Tout le monde a-t-il voté et vérifié son vote?
Einde van de stemming / Fin du vote.
Uitslag van de stemming / Résultat du vote.

(Stemming/vote 6)		
Ja	89	Oui
Nee	3	Non
Onthoudingen	34	Abstentions
Totaal	126	Total

En conséquence, la Chambre adopte le projet de loi. Le projet sera transmis au Sénat.
Bijgevolg neemt de Kamer het wetsontwerp aan. Het zal aan de Senaat worden overgezonden.

05 Adoption de l'agenda

05 Goedkeuring van de agenda

Nous devons nous prononcer sur le projet d'ordre du jour que vous propose la Conférence des présidents.

Wij moeten ons thans uitspreken over de ontwerp-agenda die de Conferentie van voorzitters u voorstelt.

Pas d'observation? (*Non*) La proposition est adoptée.
Geen bezwaar? (*Nee*) Het voorstel is aangenomen.

Voor morgen stel ik u voor dat het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 10 december 1997 houdende verbod op de reclame voor tabaksproducten en tot oprichting van een Fonds ter bestrijding van het tabaksgebruik als eerste punt aan de agenda wordt geplaatst. Als tweede punt aan de agenda staat het ontwerp van bijzondere wet inzake de wapenaankopen gevolgd door de inoverwegingen. J'annoncerai aussi la composition des représentations internationales.

Ik stel ook voor geen vragenuurtje te houden. Ik hoop morgen alles af te werken en zou graag om 10.30 uur beginnen. Dan zijn wij er zeker van dat wij kunnen eindigen in de namiddag. Gaat iedereen daarmee akkoord? (*Instemming*)

*De vergadering wordt gesloten om 23.00 uur. Volgende vergadering woensdag 30 juli 2003 om 10.30 uur.
La séance est levée à 23.00 heures. Prochaine séance mercredi le 30 juillet 2003 à 10.30 heures.*

ANNEXE**BIJLAGE****SÉANCE PLÉNIÈRE****PLENUMVERGADERING****MARDI 29 JUILLET 2003****DINSDAG 29 JULI 2003****VOTES****STEMMINGEN****DETAIL DES VOTES NOMINATIFS****DETAIL VAN DE NAAMSTEMMINGEN**Naamstemming - Vote nominatif: **001**

Ja	030	Oui
----	-----	-----

Annemans, Ansoms, Arens, Bogaert, Bultinck, Claes Dirk, De Crem, Deseyn, Devlies, Doyen-Fonck, Féret, Govaerts, Goyvaerts, Kelchtermans, Langendries, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Schoofs, Smal, Van den Broeck, Van den Eynde, Van der Auwera, Van Parys, Van Rompuy, Verhaegen, Verherstraeten, Vervotte, Wathelet

Nee	082	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaïne, Baeke, Barzin, Bellot, Bonte, Borginon, Boukourna, Cahay-André, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Colinia, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Clercq, De Coene, De Croo, de Donnea, De Gucht, Dehu, Delizée, De Meyer, Deom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dieu, Di Rupo, Douifi, Ducarme, Eerdeken, El Khadraoui, Frédéric, Galant, Giet, Goris, Henry, Hove, Jeholet, Jiroflée, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Geert, Lambert Marie-Claire, Lano, Lansens, Lejeune, Libert, Maingain, Malmendier, Marinower, Massin, Mathot, Mayeur, Monfils, Muls, Pécriaux, Peeters, Perpète, Picqué, Pinxten, Saudoyer, Schalck, Storms, Taelman, Tilmans, Tommelein, T'Sijen, Van der Maelen, van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Overtveldt, Van Weert, Vautmans, Versnick

Onthoudingen	002	Abstentions
--------------	-----	-------------

Genot, Gobert

Naamstemming - Vote nominatif: **002**

Ja	024	Oui
----	-----	-----

Ansoms, Arens, Bogaert, Claes Dirk, Creyf, De Crem, Deseyn, Devlies, Doyen-Fonck, Genot, Gobert, Kelchtermans, Langendries, Lanjri, Milquet, Smal, Tant, Van der Auwera, Van Parys, Van Rompuy, Verhaegen, Verherstraeten, Vervotte, Wathelet

Nee	090	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaïne, Baeke, Barzin, Bellot, Bonte, Borginon, Boukourna, Burgeon, Cahay-André, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Colinia, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Clercq, De Coene, De Croo, de Donnea, De Gucht, Dehu, Delizée, De Meyer, Deom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Dieu, Di Rupo, Douifi, Ducarme, Eerdeken, El Khadraoui, Frédéric, Galant, Giet, Goris, Henry, Hove, Jeholet, Jiroflée, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Geert, Lambert Marie-Claire, Lano, Lansens, Lejeune, Lenssen, Libert, Maingain, Malmendier, Marghem, Marinower, Massin, Mathot, Mayeur, Monfils, Muls, Neyts-Uyttebroeck, Pécriaux, Peeters, Perpète, Picqué, Pinxten, Roppe, Saudoyer, Schalck, Storms, Taelman, Tilmans, Tommelein, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen.

van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Overtveldt, Van Weert, Vautmans, Versnick

Onthoudingen	012	Abstentions
--------------	-----	-------------

Annemans, Bultinck, Colen, Féret, Govaerts, Goyvaerts, Laeremans, Mortelmans, Neel, Schoofs, Van den Broeck, Van den Eynde

Naamstemming - Vote nominatif: **003**

Ja	024	Oui
----	-----	-----

Ansoms, Arens, Bogaert, Claes Dirk, Creyf, De Crem, Deseyn, Devlies, Doyen-Fonck, Genot, Gobert, Kelchtermans, Langendries, Lanjri, Milquet, Smal, Tant, Van der Auwera, Van Parys, Van Rompuy, Verhaegen, Verherstraeten, Vervotte, Wathelet

Nee	088	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaïne, Baeke, Barzin, Bellot, Bonte, Borginon, Boukourna, Cahay-André, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Colina, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Clercq, De Coene, De Croo, de Donnea, De Gucht, Dehu, Delizée, De Meyer, Deom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Dieu, Di Rupo, Douifi, Ducarme, Eerdeken, El Khadraoui, Frédéric, Galant, Giet, Goris, Henry, Hove, Jeholet, Jiroflée, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Geert, Lambert Marie-Claire, Lano, Lansens, Lejeune, Lenssen, Libert, Maingain, Malmendier, Marghem, Marinower, Massin, Mathot, Monfils, Muls, Neyts-Uyttebroeck, Pécriaux, Peeters, Perpète, Picqué, Pinxten, Roppe, Saudoyer, Schalck, Storms, Taelman, Tilmans, Tommelein, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Overtveldt, Van Weert, Vautmans, Versnick

Onthoudingen	015	Abstentions
--------------	-----	-------------

Annemans, Bultinck, Burgeon, Colen, D'haeseleer, Féret, Govaerts, Goyvaerts, Laeremans, Mayeur, Mortelmans, Neel, Schoofs, Van den Broeck, Van den Eynde

Naamstemming - Vote nominatif: **004**

Ja	037	Oui
----	-----	-----

Annemans, Ansoms, Arens, Bogaert, Bultinck, Claes Dirk, Colen, Creyf, De Crem, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Doyen-Fonck, Féret, Genot, Gobert, Govaerts, Goyvaerts, Kelchtermans, Laeremans, Langendries, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Schoofs, Smal, Tant, Van den Broeck, Van den Eynde, Van der Auwera, Van Parys, Van Rompuy, Verhaegen, Verherstraeten, Vervotte, Wathelet

Nee	090	Non
-----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaïne, Baeke, Barzin, Bellot, Bonte, Borginon, Boukourna, Burgeon, Cahay-André, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Colina, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Clercq, De Coene, De Croo, de Donnea, De Gucht, Dehu, Delizée, De Meyer, Deom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Dieu, Di Rupo, Douifi, Ducarme, Eerdeken, El Khadraoui, Frédéric, Galant, Giet, Goris, Henry, Hove, Jeholet, Jiroflée, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Geert, Lambert Marie-Claire, Lano, Lansens, Lejeune, Lenssen, Libert, Maingain, Malmendier, Marghem, Marinower, Massin, Mathot, Mayeur, Monfils, Muls, Neyts-Uyttebroeck, Pécriaux, Peeters, Perpète, Picqué, Pinxten, Roppe, Saudoyer, Schalck, Storms, Taelman, Tilmans, Tommelein, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Overtveldt, Van Weert, Vautmans, Versnick

Onthoudingen	000	Abstentions
--------------	-----	-------------

Naamstemming - Vote nominatif: **005**

Ja	091	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Barzin, Bellot, Bonte, Borginon, Boukourna, Burgeon, Cahay-André, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Colinia, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Clercq, De Coene, De Croo, de Donnea, De Gucht, Dehu, Delizée, De Meyer, Deom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Dieu, Di Rupo, Douifi, Ducarme, Eerdeken, El Khadraoui, Frédéric, Galant, Giet, Goris, Henry, Hove, Jeholet, Jiroflée, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Geert, Lambert Marie-Claire, Lano, Lansens, Lejeune, Lenssen, Libert, Maingain, Malmendier, Marghem, Marinower, Massin, Mathot, Mayeur, Monfils, Moriau, Muls, Neyts-Uyttebroeck, Pécriaux, Peeters, Perpète, Picqué, Pinxten, Roppe, Saudoyer, Schalck, Storms, Taelman, Tilmans, Tommelein, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Overtveldt, Van Weert, Vautmans, Versnick

Nee	037	Non
-----	-----	-----

Annemans, Ansoms, Arens, Bogaert, Bultinck, Claes Dirk, Colen, Creyf, De Crem, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Doyen-Fonck, Féret, Genot, Gobert, Govaerts, Goyvaerts, Kelchtermans, Laeremans, Langendries, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Schoofs, Smal, Tant, Van den Broeck, Van den Eynde, Van der Auwera, Van Parys, Van Rompuy, Verhaegen, Verherstraeten, Vervotte, Wathelet

Onthoudingen	000	Abstentions
--------------	-----	-------------

Naamstemming - Vote nominatif: **006**

Ja	089	Oui
----	-----	-----

Anthuenis, Avontroodt, Bacquelaine, Baeke, Barzin, Bellot, Bonte, Borginon, Boukourna, Burgeon, Cahay-André, Cavdarli, Chabot, Chastel, Chevalier, Colinia, Cortois, Courtois, Daems, De Block, De Bue, De Clercq, De Coene, De Croo, de Donnea, De Gucht, Dehu, De Meyer, Deom, De Padt, De Permentier, Detiège, Dierickx, Dieu, Di Rupo, Douifi, Ducarme, Eerdeken, El Khadraoui, Frédéric, Galant, Giet, Goris, Henry, Hove, Jeholet, Jiroflée, Lahaye-Battheu, Lalieux, Lambert Geert, Lambert Marie-Claire, Lano, Lansens, Lejeune, Lenssen, Libert, Maingain, Malmendier, Marghem, Marinower, Massin, Mathot, Mayeur, Monfils, Muls, Neyts-Uyttebroeck, Pécriaux, Peeters, Perpète, Picqué, Pinxten, Roppe, Saudoyer, Schalck, Storms, Taelman, Tilmans, Tommelein, T'Sijen, Turtelboom, Van Campenhout, Van der Maelen, van Gool, Van Grootenbrulle, Van Lombeek-Jacobs, Van Overtveldt, Van Weert, Vautmans, Versnick

Nee	003	Non
-----	-----	-----

Féret, Genot, Gobert

Onthoudingen	034	Abstentions
--------------	-----	-------------

Annemans, Ansoms, Arens, Bogaert, Bultinck, Claes Dirk, Colen, Creyf, De Crem, Deseyn, Devlies, D'haeseleer, Doyen-Fonck, Govaerts, Goyvaerts, Kelchtermans, Laeremans, Langendries, Lanjri, Milquet, Mortelmans, Neel, Schoofs, Smal, Tant, Van den Broeck, Van den Eynde, Van der Auwera, Van Parys, Van Rompuy, Verhaegen, Verherstraeten, Vervotte, Wathelet